

Primorski dnevnik

Poština plačana v gotovini - Cena 60 lir

TRST, nedelja, 28. januarja 1968

Leto XXIV. - Št. 24 (6917)

Koreja zopet blizu

Nedavni incident z ameriško ladjo «Pueblo» v Japonskem morju ob severnokorejski obali je ustvaril novo nevarnost nadaljnega zaostrovanja mednarodnih odnosov in s tem novo nevarnost ustvaritve novih vojnih žarišč. Koreja, kjer se po spopadu, ki sploh ni rešil in ni mogel rešiti korejskega vprašanja, nadaljuje stanje negotovosti sprčo ameriške okupacije na jugu, je prav tako kakor Vietnam in Nemčija neurejena poveljna dediščina.

Znano je, da so ZDA ob izbruhu vojne na Koreji poslane svoje čete na to področje in da so pozneje Združeni narodi odobrili intervencijo ter da so pri tem sodelovale tudi mnoge druge države. Po sklenitvi premirja, ki je določilo mejo ob 38. vzporednici, pa so ostale na Koreji samo ameriške čete, ki si lastijo vlogo žandarja na tem področju kakor tudi na mnogih drugih delih sveta.

Incident z vohunsko ladjo «Pueblo» je nedvomno posledica te mentalitete in samovolje ameriških voditeljev. Ni namreč važno, ali je ladja «Pueblo» bila v severnokorejskih ali v mednarodnih vodah, temveč dejstvo, da tam sploh ne bi smela biti. Sprčo stalne negotovosti in nepetosti, ki vlada na tem področju zaradi ameriške okupacije na jugu, in sprčo dolge vrste incidentov ob demarkacijski črti je razumljivo, da so na severu izredno budni, ker morajo pač skrbno čuvati svoje vojaške tajnosti pred stalno navozom sovražnikom. Nobenega dvoma ni, da je bila ladja «Pueblo» vohunsko ladja, opremljena z najmodnejšimi tehničnimi pripomočki za zbiranje podatkov, ki so izredne važnosti za varnost Severne Koreje. Sicer v sami vohunski dejavnosti ni nič nevarnega, saj jo danes izvajajo vse države v raznih oblikah. Nedopustno je pri tem, da ZDA delajo to tako, kakor da spada to v njihov privilegij, ter se pri tem sploh ne ozirajo na mednarodne zakone ter naravnost očitno kršijo teritorialne vode, zračni prostor in ozemlje drugih držav. To smo svoji čas videli pri incidentu z vohunskim letalom «U-2», ki je bilo sestreljeno nad Sovjetsko zvezo, in podobna letala danes pošiljajo nad Kitajsko, kjer so jih še nekaj sestrelili. Podoben primer je bil znani incident v Tonkinškem zalivu ob ameriški napad na ameriško ladjo med junjsko arabsko-izraelsko vojno spada v to ameriško dejavnost. Ladja je tedaj križarila na področju vojnih operacij in Izraelci se niso ozirali na dejstvo, da so jih Američani podpirali v njihovi vojni, temveč so ostro reagirali, ker so pač kakor država ljubosumni na svoje vojaške tajnosti.

Kakor vidimo, imajo ti incidenti enako ozadje. Vendar bi človek pričakoval, da se ne bodo navihovali, temveč da bodo o njih molčali, kakor se molči o vsaki vohunski dejavnosti. Toda ZDA delajo prav nasprotno. Na prizadeta področja pošiljajo svoje vojne ladje, letala in izvajajo pritisk na države, ki so si jo izbrale, da bi s tem zaostrojale napetost. Pri tem gredo vsakokrat do skrajnih meja.

Po vseh informacijah se da sklepati, da so ZDA namenoma prepustile ladjo «Pueblo» njeni usodi, da bi imela izgovor pritiska in zaostrovanja. Ta incident je dokaj podoben incidentu v Tonkinškem zalivu po kateremu je sledil začetek ameriškega bombardiranja Severnega Vietnama. Prav te dni skuša ameriški senator Fulbright v zunanje političnem odboru senata dokazati, da je ameriška vlada tedaj iskala povod, da bi opravila svoje že pripravljeno stopnjevanje vojne v Vietnamu.

V sedanjem primeru bi si človek mislil, da ZDA nimajo interesa razširiti vojne še na druga področja, ker jim vojna v Vietnamu ustvarja že tako in tako velike pregančnice in težave. Vendar je treba upoštevati, da skupina tako imenovanih

SENZACIONALNI PODATEK IZ POROČILA BEOLCHINI

SIFAR je nadzoroval 157.000 oseb med njimi kar 4.500 duhovnikov

Sodišče je danes na procesu De Lorenzo-Espresso sklenilo, da razprave ne zaključi in da pokličejo nove priče - V ponedeljek v poslanski zbornici razprava o SIFAR

RIM, 27. — 157 tisoč italijanskih državljanov je bilo na senzi SIFAR in med njimi je bilo kar 4.500 duhovnikov. Te senzacionalne novice so prišle na dan, ko je sodišče privolilo, da so med sodne spise vključili tudi poročilo preiskovalne komisije, ki jo je izvedel gen. Beolchini po nalogu ministra za obrambo Tremellonija, še preden je prišlo na dan, da je gen. De Lorenzo poskušal izvesti državni udar.

Sodišče je na današnjem zasledanju sklenilo proces nadaljevati in bodo zato zaslišali nove priče: generala Azzarija in Lepora, ter polk. Sottilettija, zahtevali bodo tudi od ministra za obrambo osebno knjižico gen. De Lorenza z navedbo utemeljitve o prejetih odlikovanjih.

Poročilo Beolchinija ni popolno, ker so izpuščene vse stvari, ki so krite z vojaško tajnostjo, vendar pa so prišle na dan zadeve, ki so bile sicer iz pisanja tednika Espresso že znane, ki pa jih poročilo v celoti potrjuje.

Tako se v bistvu v poročilu trdi, da je general De Lorenzo ustvaril s SIFAR lasten center oblasti in da je istočasno nadzoroval karabinjerje in obveščevalno službo. SIFAR je prešel okvir ustavnih določenih dolžnosti, ko je pričel zbirati podatke o 157 tisoč državljanih, med katerimi 4.500 duhovnikov. Seznami so bili razdeljeni na tri kategorije: poslanci, vladne osebnosti, sindikalisti.

Poročilo izključuje, da bi general De Lorenzo tako ravnal po naročilu «od zunaj» in da se je pričelo s takim delom, ko je bil general poveljnik SIFAR, nato pa se je nadaljevalo, ko sta poveljevala Viggiani in Allavena in ko je treba te pobude spet pripisati De Lorenzu. Poročilo izrecno obdoljuje De Lorenza za spremembo obveščevalne službe in pravi, da je treba tudi pri tej aktivnosti na neki način zaščititi ustavne pravice državljanov.

Sodišče se bo ponovno sestalo 1. februarja. O SIFAR in stališču PSU pa se razvijajo nadaljnje polemike, v katere je posegel Nenni, ki bo objavil jutri v «Avanti» daljši članek, v katerem zagovarja stališče večine vodstva stranke. Nenni trdi, da v resnici ni šlo za glasovanje za parlamentarno komisijo ali proti njej, ker je bila možnost take komisije z vetom KD že avtomatično izključena, temveč za glas o vladni krizi. Nenni odločno zavrača koristnost krize, ki bi povzročila, da bi se zadeva s SIFAR ne razčiščevala še nekaj mesece in da ne bi bili sprejeti nekateri zakoni, o katerih se sedaj vodi v parlamentu tako krčevita bitka.

Množično odhajanje s Sicilije

PALERMO, 27. — Vso noč je bilo slabo vreme na področjih, ki jih je prizadel potres, vendar je mnogo ljudi še vedno prežvečilo noč na prostem. Počasi pa se ljudje vračajo v kraje, ki niso bili poškodovani, kakor npr. v Trapani, Agrigento, Sciacco in Castellvetrano. Tudi v Palermu je preteklo noč mnogo ljudi spalo doma. Na podeljuje v pokrajini Palermo pa je še vedno polno ljudi v zaslišnih zakonikih na poljih. Tu še postavljajo nove šotore, ker so brezdomci demonstrirali zaradi njih pomanjkanja. Večina prebivalstva krajev San Giuseppe Jato in San Cipirello živi od 15. januarja na poljih, kamor so zbežali.

Davi so nadaljevali odstranjevanje ruševin, pri čemer so zaposle-

ni gasilci in vojniki. Še prej pa so razstrelili z minami omajane stene.

Po novih potresnih sunkih so povečali število izrednih vlakov za begunce, ki želijo zapustiti otok. Mnogi, ki so bili še neodločeni, so se odločili po zadnjih potresnih sunkih. Računa se, da je v zadnjih urah zapustilo Sicilijo najmanj 4000 ljudi. 21. januarja, ko so vsi že vedeli, da se lahko peljejo brezplačno, je bilo izdanih 6.647 vozniških listov; 22. več kot 4.500; 23. 1500, 24. 1400; Ko se je zdelo, da bo odhajanje prenehalo, so prišli novi potresni sunki in v 48 urah so izdali novih 9000 vozniških listov. Skupno je bilo izdanih nad 25.000 vozniških listov. Tudi če se računa, da marsikdo ne bo odpotoval, in ostal recimo v Palermu ali bližini, je vendarle odhajanje zavzelo veliko oseb. Sprašujejo se, kam bodo šli ti izseljenci, kje bodo našli delo. Vsek dan odhajajo izredni vladi iz Palerma proti Messini. Vozne listke izdajajo na vseh postajah na otoku. Dovolj je potrdilo krajevnih oblasti ali karabinjerjev, v krajih, ki jih je prizadel potres, pa ni potrebno niti to.

Nekateri prizadeti kraji so uradno protestirali, ker niso bili vključeni v seznam hudo poškodovanih vasi, ki ga vsebuje vladni zakonski odlok, ter zahtevajo takojšnji popravek, tudi zaradi potresa v četrtki, ki je poškodoval na tisoče hiš ter so se porušile že prej poškodovane hiše.

Sicilska deželna zbornica je odobrila danes načrt zakona o prvih ukrepih za civilno in gospodarsko obnovo na prizadetih področjih. Določeni so tudi načrti za ekonomski razvoj za gospodarski in socialni razvoj.

Izginila je izraelska podmornica z 69 mornarji

TEL AVIV, 27. — V izraelskih uradnih krogih so danes potrdili, da pogrešajo v Sredozemlju eno od štirih izraelskih podmornic. Gre za podmornico «Dakar», ki jo sedaj izraelska mornarica in izraelsko letalstvo išče. Izginila je v četrtki ob zahodni obali Cipra. Pri skanjanju sodeluje tudi ena angleška vojna ladja, kateri so se davi pridružila tudi angleška letala. Iskanije pa ovira slabo vreme. V Tel Avivu je uradni predstavnik izjavil, da je bilo na podmornici 69 članov posadke. Podmornica bi morala prispeti v ponedeljek jutri v Izrael. Izrael jo je kupil leta 1964 od Velike Britanije. Popravila so jo v angleškem pristanišču Portsmouthu in se je vračala v Izrael.

Do večernih ur niso letala in ladje našle nobenih sledov za podmornico. Izraelski vojaški predstavnik je izjavil, da do sedaj niso ugotovili nobenega znaka, ki bi kazal, da je incident nastal zaradi sovražnega dejanja kakršne države. V Aleksandriji je egiptovski vojaški predstavnik izjavil, da niso v egiptovskih teritorialnih vodah našli nobenega sledu o izraelski podmornici. Tudi pred izginotjem niso opazili te podmornice.

Izpustili bodo tri ameriške pilote

HANOI, 27. — Hanojski radio je javil, da je severovietnamska vlada sklenila izpustiti ob vietnamskem novem letu tri ameriške pilote, ki so jih ujeli. Sporočilo pravi, da so se trije ujeti piloti ves čas lojalno obnašali.

Angleški liberalni list «Guardian» piše, da so sedaj baje v teku tajna neposredna pogajanja med Hanojem in Washingtonom o pogojih, v katerih bi vietnamsko vprašanje lahko postavili pred ženevsko konferenco. Kljub začetku noveletnega premirja, ki so ga napovedale osvobodilne sile, so bili v Južnem Vietnamu številni močni spopadi, ker so Američani sklenili začeti premirje šele s ponedeljkom. Ameriška letala so bombardirala nekatere kraje Severnega Vietnama in položaje osvobodilnih sil na severu Južnega Vietnama. Osvobodilne sile pa so obstreljevale in napadle številne ameriške položaje. Zlasti so obstreljevale položaje v Ke San. Ameriško bombardiranje

okoli Ke San se vsak dan stopnjuje. Včeraj je 499 ameriških bombnikov nastopilo v podporo 10.000 ameriškim vojakom, ki so obkoljeni ter se branijo pred pritiskom močnih osvobodilnih sil.

Začelo se je delo za odhod ladij iz Sueškega prekopa

KAIRO, 27. — Davi so se začele v Sueškem prekopu pripravljane operacije za odhod 15 ladij, ki so blokirane v prekopu od junjske vojne. Delo opravljajo štirje egiptovski čolni, opremljeni z elektronskimi, televizijskimi in akustičnimi napravami, s katerimi bodo izmerili globino vode in ugotovili navzočnost predmetov, ki ovirajo plovbo.

Štirje čolni prihajajo iz Izraela in predvideva se, da bodo lahko napredovali 10 kilometrov na dan ter končali plovbo do Sueza v enem tednu. Pri tem sodeluje okoli 40 oseb, ki so zaposlene pri egiptovski ustanovi za prekop. Pozneje bodo začeli pravo delo za čiščenje prekopa.

NAROČNIKI! BRALCI!

Kdor se prvič naroči na Primorski dnevnik prejme v dar leto slovensko knjigo.

Tudi tisti, ki bo poravnal naročnino za vse leto 1968, dobi leto slovensko knjigo.

Med tiste, ki bodo poravnali celoletno naročnino do 10. februarja, bo razdeljenih deset priklupnih nagrad. Zreb bo doleči srečne dobitnike!

SNEŽNI VIHARJI IN PLAZOVI

Plaz pri Davosu pokopal okoli trideset ljudi

Do večera so našli deset mrtvih in nekaj ranjenih, deset pa jih še pogrešajo - Številni plazovi in veliki snežni zameti v vsej Švici, v Avstriji in Nemčiji

ŽENEVA, 27. — Preteklo noč je prihrumelo na številne vasi v švicarskih kantonih Uri in Grigioni veliko število plazov, ki so povzročili več človeških žrtev.

Velik plaz se je usul v Davosu, znamenitem zimskem sportnem središču in pokopal okoli trideset ljudi. Davos je popolnoma izoliran od drugih krajev. Telefonske zveze so prekinjene, zaprti so prelaki, prekinjeni sta cesta in gozdarska železnica. Mnogo hiš je bilo porušeno.

Do večera so našli pod snegom 10 mrtvih, nekaj ranjenih, 10 oseb pa pogrešajo. Iskanje pogrešanih se nadaljuje ob reflektorjih.

Pri iskanju sodeluje več reševalnih skupin, sestavljenih vsaka iz 15 mož. Toda nevarnost novih plazov zelo ovira njihovo delo. Poleg tega neprestano sneži.

Veliko število plazov je posledica izrednega meteža, nenadnega dviga temperature in vetra, ki močno piha na vrhovih. Že večkrat so oblasti ukazale prebivalstvu, naj zapusti izredno ogrožena področja, toda na splošno so se ti ukazi ne deloma izvršili.

Na vzhodnih Alpah neprestano sneži od srede. Švicarsko železnico so omrežje je dezorganizirano na več krajih zaradi nevarnosti plazov ali zaradi prekinitev prog. Mednarodne vlade preusmerjajo v Lausanne in na simptomsko prog.

Tudi v kantonih Valais in Bern zelo močno sneži. Porušilo se je več mostov, plazovi so pokopali več hiš in na več krajih so železnice in ceste prekinjene.

Železniški promet med Milanom in severno Evropo je otežen, ker je bila na švicarskem ozemlju prekinjena gozdarska prog za razvoz plavov. Viaki, ki vžejo Milan z Nemčijo in z vse severno Evropo, morajo potovati skozi Domodossolo, Brigo, Lausanne in Bern, tako da potrebujejo štiri ure več kakor običajno. Med Milanom, Comom, Chiassom in Luganom je zagotovljen samo krajevni promet.

Odločen nastop delavcev za ohranitev mljske ladjedelnice Felszegi. Slika kaže skupino delavcev v tovarni, ki so jo zasedli te dni, da opozorijo na nevarnost, ki grozi temu važnemu industrijskemu obratu.

O naših zadrugah

Danes je v dvorani tržaške trgovinske zbornice občni zbor Federacije Zadrugne zveze za tržaško pokrajino.

Naši zadrugniki prav toplo pozdravljajo ta občni zbor v pripravi, da bodo na tem važnem zasedanju sprejeti pomembni in nujni sklepi in prid nadaljnje razvoja zadrugništva v naši pokrajini. Zadrugništvo ima pred ljudstvom naše pokrajine globoke korenine, ki segajo še v preteklo stoletje. Tudi Vivante v svoji znameniti knjigi «Irredentismo adriatico» priznava zadrugništvo gibanje med primorskimi Slovenci velike in pomembne uspehe.

Ko je bilo naše zadrugno gibanje v polnem razmahu, ga je založil fašizem, ki je napel vse svoje sile, da ga zatire in uniči.

Narodnoosvobodilna borba in zmaga nad fašizmom sta ustvarili pogoje za ponovno oživetje zadrugništva.

Takoj po končani vojni se je ustanovilo nekaj zadrug, katerih večina še danes obstaja in deluje, toda proces obnavljanja se je takoj ustavil.

V 22-letni povojni dobi smo polagali premalo pažnje na zadrugni sektor in smo izgubili znatne možnosti, da bi tako utrili naše gospodarstvo, izkoriščajoč možnosti, ki jih še vedno daje zadrugništvo. Mislim tu na kmetijsko, obrtniško, gostinstvo, denarne zavode, trgovino, gradbeništvo, prevoznništvo itd.

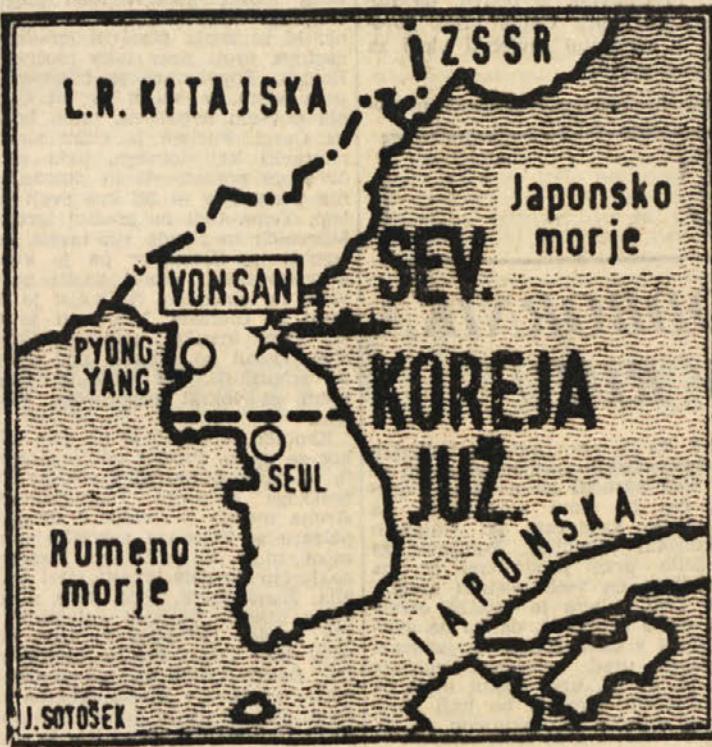
Brezbriznost do zadrugnega gibanja je bila orez dvoma napaka. Toda ne bi bilo umestno spuščati se v iskanje krivde in morebitnih krivcev. Bolje je, da se vsa pozornost posveti pregledu današnjega stanja na zadrugnem sektorju, da se odstranijo pomanjkljivosti, ki še obstajajo, in da se pogledamo konkretne možnosti ureditve že obstoječega zadrugništva ter da preučimo nadaljnje možnosti razvoja, ki se obetajo zadrugnemu sektorju.

Lahko si očitamo, da smo dvajset let skoraj spali, ampak nismo se vsega zamudili. Potrebno je, da se zbudimo in začnemo aktivno delo na področju društvenega gospodarstva.

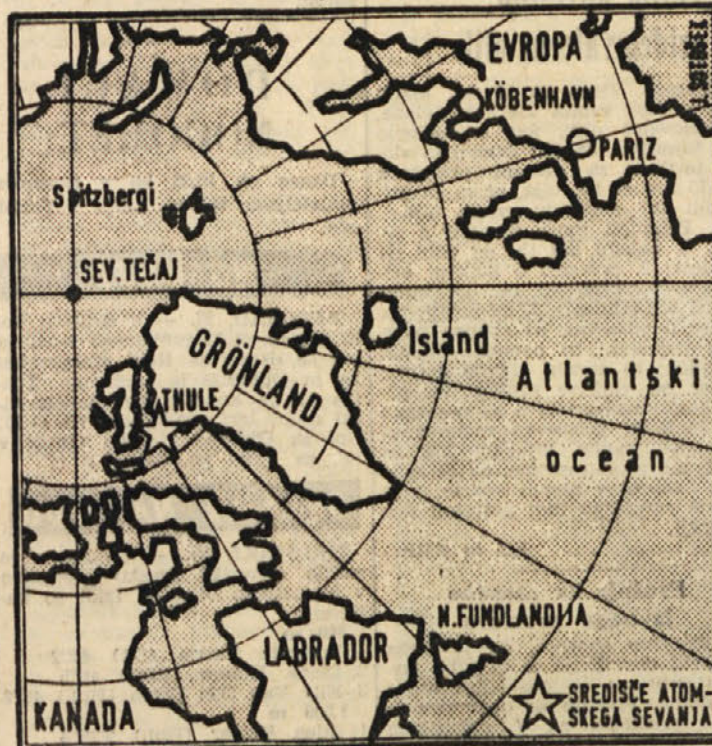
Nekatere zadrugne na Tržaškem so preživele fašistično dobo. Med te moramo najprej omeniti Delavsko zadrugo. Tudi na podeljuju so se obdržale nekatere manjše zadrugne ustanove kot na primer: Zavarovalnica goveje živine (Bazovica, Lonjer, Prosek, Korbntovl),

Številni so faktorji, ki nam vevajo, da se vse zadrugne včlanijo v Zadrugno zvezo. Glavni faktor pa je ta, da tako postanejo članke močne vsedržavne zadrugne organizacije, ki je v stanju staviti na razpolago našim zadrugnim u-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Poročanje ob Koreji, kjer se je zgodil incident z ladjo «Pueblo».

Področje ob Groenlandiji, kjer je padlo ameriško letalo «B-52» s štirimi vodikovimi bombami.

(Nadaljevanje na 2. strani)

F. MC. LORREN

DVOJNIK

Počutil se je kakor v pasti. Zadnja možnost, da bi se u-maknil pred peticijo, je zamu-dil. Kaj sedaj? Zaman je pre-potaval po države — ponoči! Podnevi se je skrival. Sicer pa se je počutil kot preganjena zver. In zdaj je bil tu, v tem pre-kletem mestu, o katerem poprej še nikoli ni slišal... Brdsko se je nasmešil: poli-cijski mrhovinarji preiskujejo zdaj vse hotele, kavarne, bare, vse smrdljive luknje, ki jim pravi hoteli. In iščejo — njega, človeka s torbo. S torbo, polno denarja. S torbo, v kateri je sladka bodočnost ali — smrt. — Zginiti moram, — je pomi-sil, — toda kaj? Stopil je v majhno in umazano krmno. Bil je utrujen kot pes. Od ranega jutra je bil na no-gah... In zopet se mu je zdelo, da je bilo vse to skrivanje brez smisla.

Neki človek se je usedel za mizo. Dobro ga je pogledal: ni se mu zdel sumljiv. Samo njegov obraz mu je bil nekako znan... Nenadoma se je v krmno pri-valila gruča rudarjev.

Odkod rudarji? — je pomi-sil. — Nisem vedel, da je tu v bližini rudnik. Sicer pa kaj sem sploh vedel o tem prekletem mestu?

V krmni je postalo tesno. — Vesela vas? — je dejal ne-znane.

Očitno je bilo, da bi se bil rad razgovarjal. Tigarovski je kimal z glavo. Neznane je počasi pil pivo.

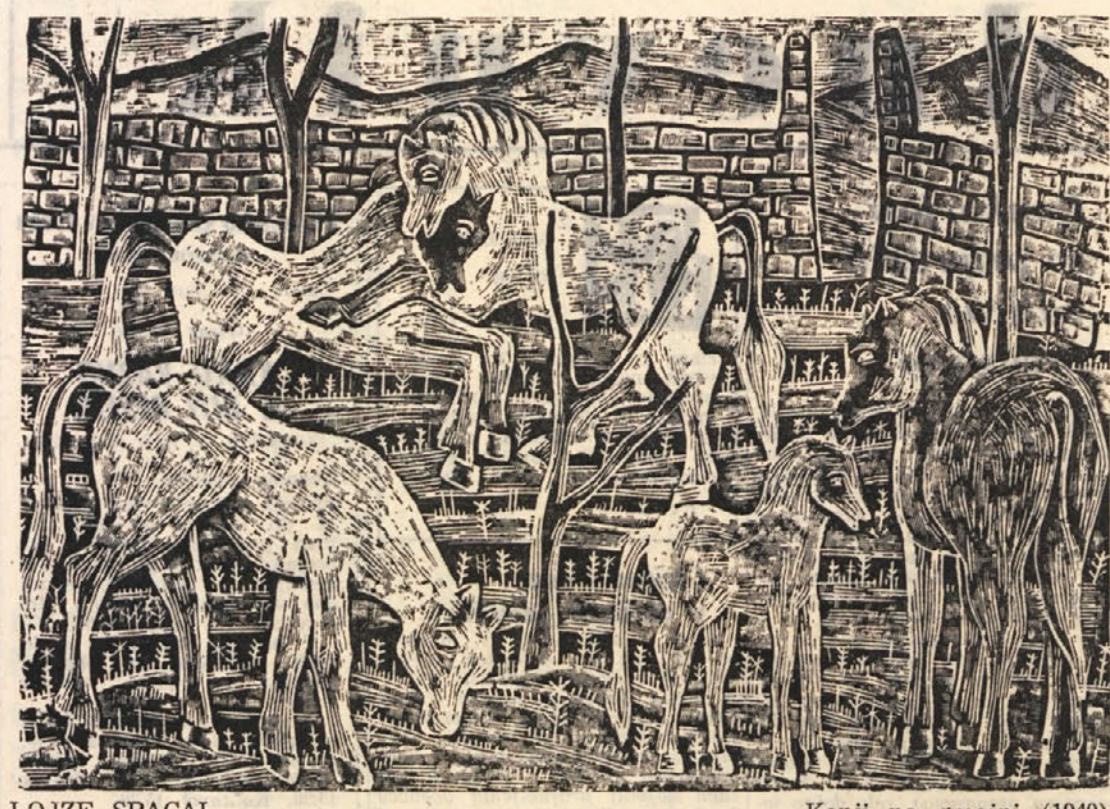
— Videti je, da se more člo-veku tu prav dobro počutiti, — je rekel, — iz jemlo seveda... Tigarovski se je zdrzil: — S kako izjemlo? — Tako pač. Na primer prazna denarnica — ni čista stvar. Tigarovski se je obrnil proti sočlni muzi: — Plačam! — V tem trenutku je neznanec vstal.

— Zakaj taka naglica? Upam, da boste še malo ostali, gospod Tigarovski: Tigarovskemu so se napele vse mislice, ko je rekel: — Gotovo ste se zmotili... Neznane je prasinil v smeh: — Torej zmotili... Ha... ha... ha... Zmotili... — V redu. Kdo ste in kaj ho-čete? — Mogel bi vam biti dober družabnik... Sicer pa je vse od-visno od vas.

Nekaj trenutkov sta stala in si gledala v oči. Nato je neznanec nadaljeval: — Seveda obstajajo ljudje, ka-kor ste vi. Toda prav taki po-penjačo neumnosti in odbijajo prijatelja.

— A kakšen prijatelj ste vi? — Cisto preprosto. Vem, da ste Tigarovski — a nisem odšel k telefonu... ker vem, koliko... ta-ko približno — časniki so pisali o tem — koliko imate v torbi a vas nisem prijavil. Po-slušajte, ni nama treba zgubljati časa. Zelite pobegniti iz države ali ne želite? — Vsekakor! — No, dobro. Velik gangster ste. Tigarovski je velik človek. A jaz... sem samo majhen lo-pov... Toda imam čisto ime in — prazen žep. Majhni lopovi so vedno siromašni. Vi — s torbo polno denarja...

(Nadaljevanje na 7. strani)

LOJZE SPACAL Konji na gmajni (1940)

OB VELIKI RETROSPEKTIVNI RAZSTAVI SPACALOVE GRAFIKE V REVOLTELLI

«Zmerom še zveni v ozadju njegov stari motivni svet - kraška pokrajina, kraški prebivalec...»

Ce zagledamo na razstavi, pol-ni grafičnih del, značilne leso-reze našega mojstra, je prvi ob-utek, ko se ustavi oko, tesnob-na nagonska zavest: Kras; in drugi, veselo prepoznavanje: Spa-cal. Resnično: malo je avtorjev Spacalovega formata v svetov-nem obsegu, ki bi bili tako izraz-ito, bistveno in prepoznavno ve-zani na ožje okolje svojega roj-stva in izvora, ki bi jih bilo tako zaznamoval — in ki bi v povra-čilo sami tako zaznamovali — regionalna. Zakaj, če je Spacalo-vo ustvarjanje prežeto s Krasom, s trpko skopostjo zemlje, ki iz-med vseh plodov rojstva največ kamenja, kjer je drevo dragoceno človekov tovarš in brat, izpostavl-jen isti burji in se veselilo isti pomlad, kjer robata in na vi-dez okorna roka kmetja počasi pogiblje, čitna z zavezanimi črni-kretno, ki so ka obrusila sto-letja, po primitivnem, pa še ved-no uporabnem posodju in o-rodju, pa na drugi strani Kras dobi v naši zavesti novo dimen-zijo, podano s tistim, kot ga je doživel in interpretiral mojster Spacal; in predvsem je dobil no-vo dostojanstvo. Vse prežemajoča barva Spacalovega ustvarjanja je namreč spoštovanje človeka, nje-govega truda, da se obrzi in prežvi na zemlji, lepote obstoja, ki se vrti okoli vsakdanjih in bistvenih stvari. Tega človeka prikazuje v njegovem trudu in trpljenju, pa tudi v tistem, kar je vedrega in prazničnega v nje-govem obstoju. Toda medtem ko so mnurčne kmetije pri vzravni nošnji bremen in neuporabni talci z zavezanimi črni-kretno, ki so našli pot na direktni model, govori o kmeto-tem prazniku prek predmetov; prek vedrih, trdnih hiš, prek pra-zničnih skled in majolik; prek petelin, ki naznanja dan, pa prek koles, tistih najbanalnejših, biciklov, ki so našli pot na kmečko dvorišče, da pospešijo in olajšajo pot k sosedu, mestu in veseliam, pa tudi tihim veseli-čam srca. Kot prvi in skoraj edi-ni od predmetov nove civilizacije so pridrli na Spacalove lo-ke, se postavili ob bok njegovim foliornim, vetrnicam, latvici in mrežam, ker pač pomenijo da-

nes — ali so vsaj pomenili več-raj — enako bistveno dopolnitev kraškega življenja kot ledi. In danes na Spacalovih grafikah po-magajo izražati globoko videnje življenja, ki ga je črpal mojster iz svojega Krasa. Zakaj jasno je, da je z domačimi elementi pri-kazana človekova kondicija ne-kakšen pas pro to, da je ta kraški, idilični, foliorni prisa-jem podoba za izražanje vsega bistveno človeškega, prav kot se je Spacalu, temu regionalnemu umetniku, posredilo prek «regio-nala» doseg mednarodno ime in priznanje.

Druge bistvena Spacalova last-nost in poteza je njegovo arhi-tektonsko, več, direktno «gradi-teljsko» pojmovanje umetnosti in sveta. Kot ljubi v življenju ne-prestano grajanje, prestavljanje, ustvarjanje, obnavljanje, tako njegovi listi kar dihaajo graditeljs-ko slo. Ne samo da so stavbe, hiše, zidovi, mesta, arhitektura vseh vrst eden najčistih moti-fov in ne samo da vsak list vse-in vsi skupaj razodevajo izreden smisel in notranjo gradnjo li-tkovne umetnine, za trdno funk-cionalnost in pregledno tektoni-ko, graditeljsko veselje prikazuje vsak posamezen element teh li-stov — in skorajda bi lahko rekli, da čim dalje, tem bolj. Kot obraba roka kraškega kme-ta vsak kamen posebej, ko skla-da pregrade, ki naj varujejo zem-ljo v gromacah pred vetrom ali gradi zidove njegovih hlevov in hiš, da najde njihovi neenako-merni obliki pravo lego in trdno vzdržljivost v celoto, tako skla-da Spacal posamezne elemen-te svojega lista — v zgodnjih fazah velike črne ploške, zajete v ostro belo obrisno linijo (ali, mnogo redkeje, narobe) in po-zneje, ko je tudi v njegov le-su, zmagoslavno vdrla barva, ploške žive, črne, črne, foliorni prepojenosti z barvo in ra-finirana, «lesena», «vizijske» barvne odtenke Spacalovega last-nega notranjega sveta — da s svo-jo prilagojenostjo in svojimi kon-trasti dosežejo tisto neposredni-ko, ki je tako rekoč Spacalova fak-tura, in v tej grad-nji postajajo posamezni elemen-

LOJZE SPACAL Spomin iz otroštva (1936)

ti kraškega sveta bolj in bolj po-dobni znaku, dokler ne nastopajo do kraja v funkciji znaka.

Pri tem se opazovalec na prvi pogled lahko ušteje in preze ču-stveno barvo Spacalovega ustvar-janja, oblije zrcalnih površin, ki odbijajo spremenjeno sliko, o-bilje srčne prizadlosti ob moti-vidi brezdušnega velenja in o-revnosti, ne samo bistvo zreduci-rane kraške pokrajine. Ne more pa prezreti intimne sorodnosti, ki veže grafika Spacala (in seveda prav tako slikarja in kiparja Spa-cala) na les. Ne samo da se grafično izraža izključno v le-sorezu, diše ko ustvarja, bolj pre-glasljivo kvalitete lesa kot me-dija in predmete upodabljanja vsa druga mojststva zanimanja.

Iz živga, ustvarjalnega interesa za arhitekturo v celoti se sčas-oma bolj in bolj luči prizadlost ob samem gradivu zidave: kam-nu, lesu, povezujoci malti, a naj-

bolj lesu. V lesu, v njegovi struk-turi, je našel Spacal nenadoma vse polno elementov, ki ga pri-važujejo od nekdanj horizontalne in vertikalne linije, na katere je zmerom rad oprl strukturo svoj-ih grafik, elemente rasti, pre-hajanja in minevanja, ki čustve-no barvajo njegove liste, skrom-no, a vendarle zanimivo figuri-ranje — čeprav to samo muno-grede, plemenito, zadržano barvnost, ki ji dodaja kontraste in dopolnila iz lastnega barvnega sveta. V obdobju slikanja in grafičnega upodabljanja materije, v času, ko je — nikakor ne brez zveze z novimi dogmaty o razbijanju atoma — materija sa-ma dobila tako zmagoslavno, go-spodovalno vlogo v eni smeri so-bodne umetnosti, je Spacalovo poglabljanje v strukturo lesa po-sobno ocarila, svojevrstna raz-ličica, poglajala iz istega debila us-tvarjalnega spoznavanja sodobne problematike, a hkrati prežeta prvobitnega, prvinskega čustva.

Les je tedaj postal iz pomočnika pri upodabljanju sam predmet upodabljanja in — kot je pri Spacalu običajno — hkrati nosi-lec likovne ideje lista in opre-delevalce njegove formalne re-sitve. Toda — in tega doslej pri Spacalovih listih nisimo bili va-ženi — postal je hkrati nosilec vse teže kompozicije; ostali deli lista je za ozadje, zaradi hra-pave površine lesa hrappvo oza-dje, tudi kadar njegova hrapp-vo dosežena s popolnoma grafičnimi, samo optičnimi sred-stvi. Les naj seveda govori za materijo na sloh, naj nam s svojimi specifičnimi lastnostmi govori o splošnih lastnostih ma-

terialnega sveta. Njegov čar je v tem, da je vendarle organ-skega izvora. Ni se moglo spu-stiti v interni svet organske mo-či, kakršna je les, ni moglo — kakor kemik — spoznavati not-ra-njih svojstev, njeve vlad-nosti, elastičnosti, napetosti, ki-netične in potencialne energije, njegovih življenjskih funkcij in grafičnih možnosti, ne da bi u-metnik začutil toploto, ki je toplota življenja. Hkrati pa Spa-ca — zmerom avtorizirani — smeri, ki se je lotil — skuša podati vrednost lesa kot mate-rije, skuša tisto, kar drugi umet-niki izražajo z barvo in struktu-ro tal, povedati z novo funkcijo materije lesa, ko les ne daje sa-mi oblike, temveč ustvarja po-čutje, ki s svojim dihanjem in gibanjem, ga prepaša s svojim notranjim življenjem in proseva skozenj, kot proseva kamen skoz litografijo.

Ce je jasnost in monumental-nost Spacalovega slikarstva, ki ga nekako pričakujemo, je za-znana monumentalnost nje-govih grafik presenetljiva. Pred-vsem v poznejših fazah, ko v nasprotju z nekdanjim Spacalo-vim grafičnim ustvarjanjem na njegovih listih skoraj ni več glad-kega, žilnega, temveč enotne po-vršine tolikšnega obsega, da bi si moglo na njej oko odpoditi. «Ozadje», ki ga nekot umetnik tako rekoč ni poznal, je postalo na drobno obdelano, pokrito z barvnimi lisami, celo z vzorci, ki so vidno aliterativno, celo rah-lo tridimenzionalno. To dela gra-fiko nekako kompaktno. Od «ozadja» se odbija «kompozicija», duhovito uporabljen vzorec na-ravnega lesa, ali nove variante starh Spacalovih tem: mesta, ki se zrcalijo v vodni površini, do-mišelno obdelano zidovje in od-pirne kraških kot ali veliko am-bicioznost zidanj, kot so bi-zantinske katedrale in samostani. Predvsem pa veliko detajlov, ki so sami na sebi dobili skoraj monumentalno poudarek.

Tako torej pogreznje v mate-rijo tudi v najnovejši Spacalovi fazi ni umetnikovo edino in iz-ključno zanimanje. Zmerom se zveni v ozadju njegov stari mo-tivni svet — kraška pokrajina, kraški prebivalec, okvir njegovega življenja, predmet njegove uporabe. Če izgineva arhitektura in arhitekturna gradnja, pa o-staja njena funkcionalna real-nost, tista, ki je ne moreš opi-pati, pač pa jo občutiš skoz o-pravljeno funkcijo. Statičnost, mirnost, proporcionalnost, ki so značilne za Spacalovo videnje kraškega sveta — in s tem do neke mere sveta sploh — se družijo s prodoranjem v material-nost lesa kot nekakšen dvojni vid njegove umetnosti, dve poti k istemu namenu, k istemu mo-strovega pojmovanja življenja in umetnosti.

Dr. Zoran Kržišnik

Pred koncertom Glasbene matice (v sredo, 31. t. m., ob 20.30 v Kulturnem domu)

V sredo se bodo v mali dvo-rani Kulturnega doma predsta-vili nekateri najboljši slovenski glasbeni umetniki z zanimivim sporedom, katerega pretežni del je posvečen slovenski literaturi. Skladatelj Robert Schumann, ki je poleg Schuberta najbo-lemnnejši zastopnik solospesva iz obdobja romantike, bo zasto-pal s ciklom «Ljubez in živ-ljenje žene». Njegove pesmi, ki so polne klavirskih skladb naj-močnejša izpoved njegovega ge-nija, očutjujejo predvsem globo-ko, intimno čustvo. Hugo Wolf je ena izmed po-sobno zanimivih osebnosti nem-ske pozno romantične šole. Ro-dil se je leta 1860 v Sloven-skem Gradcu na Stajerskem kot sin usnarja. Kot človek in glas-benik je svoje kratko življenje preživel v boju s starši, z učen-ci in z umetniki, ki jih je kriti-ziral v «Salonblattu», boril se je z okolico, s svojo ustvar-jalno silo in končno tudi z du-

ševno boleznijo, kateri je pod-legel 1. 1903. Njegov skladateljski opus na instrumentalnem področju je neznan, zato pa je Wolf mojstrski ustvarjalec pesmi. V 18 letih, ki so jih pre-kinjala dolga obdobja brez vsa-kršne inspiracije, je nastalo bli-zu 300 pesmi, ki niso le glas-bene novosti temveč predstavl-jajo idealno ravnotežje med de-lom pesnika in skladatelja. Ta-ko je na primer na naslovni strani zvezka «33 Morikejevih pesmi», katere so tudi na spo-redu našega koncerta, naslov «Pe-smi Edvarda Morikeja». Za glas in klavir komponiral Hugo Wolf, na naslednji strani pa je slika pesnika in ime skla-datelja.

Iz obširne ruske solopesvske li-terature bomo slišali štiri pe-smi Aleksandra Grečaninova in Sergeja Rahmaninova, ki ne mo-rejo zatajiti mehke lirike svo-jih avtorjev. Slovenski skladatelj Marjan Kozina je ena najmarkantnejših osebnosti slovenske glasbene us-tvarjalnosti novejših dob. Poz-na zmagoslavje kot avtorja izvrstne opere «Elektrik» in zveste skladb za simfončni orke-ster. Napisal pa je tudi številne samospesve, ki lepo odražajo nje-gov lirski, čustveni svet. Tokrat ga bomo predstavili s ciklom «Kitajske miniatüre».

Lipovšek Marjan, eden najbolj-ših slovenskih pianistov, avtor številnih orkestralnih in komor-nih skladb, bo zastopal z dve-ma samospesvoma in z balado za violončelo in klavir.

Iz francoske postimpresioni-stične glasbene literature bodo na sporedu štiri grške narodne pesmi Mauriceja Ravela. Ta ge-nialni francoski glasbeni ustvar-

jalec, ki ga poznamo predvsem kot avtorja klavirskih del in ba-letne glasbe, je med drugim na-pisal zbirko melodij različnih na-rodov, v katerih je na čudovit način oblikoval melodične in rit-mične prvine ter jim vtisnil li-sti šarm, ki je značilen za nje-gova dela.

Spored dopolnjuje še Sonata za violončelo in klavir v D-duru opus 102 št. 2 Ludviga van Beethovna. Ta sonata je posled-nja izmed petih celo-sonat veli-kega glasbenega ustvarjalca. Za-nimiv je posebno srednji stavek «adagio, molto sentimento d'af-fetto» s svojim ritmičnim, di-namičnim in zvoničnim bogastvom.

Izvajalci koncerta, Božena Glav-ak, Mitja Gregorac, Alojz Mor-dej in Marjan Lipovšek so na-šemu glasbenemu občinstvu zna-ni bodisi s koncertnih nastopov ali z radijskih programov.

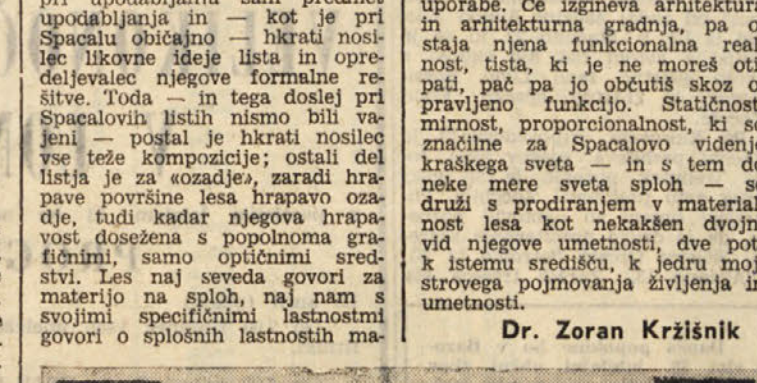
MARIJAN LIPOVŠEK - pianist, se je že pred vojno uveljavil kot pomemben slovenski pianist in skladatelj. Med njegovimi deli so najbolj znana Simfonija, simfo-nična pesnitev Domovina, orke-strske variacije «Voznica» na ljudski motiv, dve Suiti za go-dala ter številne druge orkestral-ne in komorne skladbe. Kot pia-nist je posnel vrsto odličnih po-snetkov za radijske postaje, po-sobno pa se je uveljavil kot kla-virski spremljevalec. Spremljal je že vrsto svetovno znanih vio-lončistov, čelistov, pevcov in dru-gih umetnikov. Sedaj je profesor klavirja na Akademiji za glasbo v Ljubljani.

BOŽENA GLAVAKOVA - mezzo-sopranistka, je študirala pri prof. Kseniji Kušejevi. Od leta 1954 je članica Opere SNG v Ljubljani. Koncertne turneje so jo vodile po Italiji, Nemčiji, Avstriji, Bel-giji, Franciji, Holandiji in Ru-siji.

MITJA GREGORAC - tenorist, spada med najboljše jugoslovans-ke komorne pevce ter je reden gost vseh pomembnejših glasbe-nih festivalov. Pri tem naj ome-nimo posebno njegov nastop v Stravinskem «Kralju Edipus» na dubrovniškem festivalu, v Beethovnovih «Les Illuminations» itd. Glasbeni kritiki ga primerjajo s svetovno znanimi koncertnimi pevci.

ALOJZ MORDEJ, čelist je diplomiral leta 1961 pri prof. Oto-nu Bajdetu na Akademiji za glasbo v Ljubljani, leta 1963 je na istem zavodu dosegel diplo-mo III. stopnje. Izpopolnjeval se je pri prof. Siegfriedu Palmu v Kölnu ter na kurzh pri Enri-co Mainardiju in Gasparju Cas-sadoju.

MARIJAN LIPOVŠEK - pianist, se je že pred vojno uveljavil kot pomemben slovenski pianist in skladatelj. Med njegovimi deli so najbolj znana Simfonija, simfo-nična pesnitev Domovina, orke-strske variacije «Voznica» na ljudski motiv, dve Suiti za go-dala ter številne druge orkestral-ne in komorne skladbe. Kot pia-nist je posnel vrsto odličnih po-snetkov za radijske postaje, po-sobno pa se je uveljavil kot kla-virski spremljevalec. Spremljal je že vrsto svetovno znanih vio-lončistov, čelistov, pevcov in dru-gih umetnikov. Sedaj je profesor klavirja na Akademiji za glasbo v Ljubljani.

LOJZE SPACAL Kraška vrata (1961)

LOJZE SPACAL Kraška vrata (1961)

Spomladi leta 1807 so dali Ca-rolinijevu opero «Gli opposti ca-riteri» na tekst Giulia Artusija in Nardijevu «Il deserto fran-ces». Škerj ugotavlja zani-mivost, da teh imen ne najdemo v glasbenih priročnikih. Verjet-no Nardijevu delo ni brez zveze z opero, ki jo je po besedilu Bartolomeja Benincasa ugla-sbil leta 1783 Francesco Bianchi. Ali je Nardi Benincasov psevdonim? Operi je predstavil Ljubljana-ncm impresarij G. Durelli.

Francoska zasedba in ustanovi-tev lirskega pokrajina (1809-1813) nista zavrla ljubljanskega zani-manja za italijansko operno glasbo. Leta 1810 smo imeli dve goso-vani. O prvem nimamo zanes-ljivih podatkov. Drugo pa je pri-pravil glavni cenzor lirskeho po-krajina Italijan Bartolomeo Be-nincasa. Dali so Farinellijsvo o-pero «La scaltra locandiera». Li-breto, sestavljen po znani Goldo-nijevi komediji, je delo nezna-ne avtorja. Glasbo za Foppy li-breto «Un avvertimento al gelo-sio» je sestavljal Stefano Pavesi, Pietro Guglielmi pa je skompo-niral opero «Le convenienze tea-trali», za katero je tekst dala napisal A. S. Sografi, avtor isto-imenske farse brez glasbene spremljevalce. Te opere je uprizo-rila skupina Nemca K. L. Gindela, ki je leta 1810 nastala v Benet-kah s sodelovanjem italijanskih pevcov.

Istevega leta so priredili v Ljubi-jani akademijo v počastitev gu-vernirja lirskeho pokrajina, fran-

coskega maršala Marmonia, kate-ri je sčinil italijansko opero Marcossa Antona Portugala. Leta 1812 sta nastopali v Ljubi-jani gledališki skupini impresari-jev Fioranija in Ludovisia, o čemer pa manjkajo natančnejši podatki.

Prvi italijanski operni nastopi so po odhodu Francozov povzro-čili močno nemško politično in kulturno reakcijo. Do kongresnega leta 1821 ima-mo opravka zgolj z nemškimi družbami, ki pa so posredovale Ljubljani nemški italijansko glasbo. Udeležencem Ljubljanske-kega kongresa na čast so uprizorili vrsto opernih predstav, ki jih je pripravil impresarij Antonio Cu-niberti. Dali so Rossinijevu opere «Seviljski brivci», «L'inganno fe-lice» in «Cenerentola» ossia, la Covacenera in «Edoardo e Cri-stina». Rossinija so Ljubljana-nci poznali že iz prejšnjega leta, ko so slišali v nemščini nje-govo «Tankreda». Po omenjenih «starih» Rossinijevih operah v ita-lijanski so uprizorili še Rossi-nijevu opero «Otello». Toda v nemščini v okviru nemške gleda-liške skupine, ki je nastopala istočasno z italijansko.

Družba Nataleja Fabbrija na-stopi šele leta 1841 s tremi res-nimi operami: Donizettijevu «Lu-cio di Lammermoor», o čemur so dali leta 1828 v nemščini in «Lucrezio Borgia» ter Bellinijevu «Beatrice di Tenda» na besedilo Feliceja Romanija. Tudi to so že slišali v Ljubljani v nemščini z naslovom «Castel d'Urbino». Po sliki iz nemškega zbirka, ki jo je dodal tretterci v Ricciove opere «Un'avventura di Scarra-muccio». Spomladi leta 1842 je prišla iz Gorice skupina, ki sta jo vodila impresarija in pevec Giuseppe Saccò in Gasparo Pozzani. Dali so opero Donizettijevu «Gemma di Vergy» (s Cammer-novim besedilom), «L'elisir d'a-more», «Torquato Tasso» in «Se-viljski brivci» ter operi Luigia Riccija «Chi dura vince» na tekst Giacomina Ferretija in «Ern» due-rovski brivci» in «La Ceneren-tola» (to je Pepelka). Donizettijev deli «L'elisir d'amore» in «Betty». To komično opero so že dali leta 1840 v nemščini z naslovom «Das Gelübde». Sledila je še opera Valentina Fioravanti «Il ritorno di Calumello da Padova». Verdi se leta 1850 prvič pojavi v Ljubljani. Glasba mladeve Ver-dija je bila ena izmed tistih, ki so jo ljubljanci zelo cenili. Kritiki D. V. Kluh v «Laibacher Zeitung» sicer prvi Verdij pred-neumestni napadi nemških kri-tikov, grala pa izvedbo njegovih oper ali due foscari in «Ernani», zlasti pa dirigenta Ghislanzonia. Poleg teh dveh Verdijevih oper so istega leta ponovili še Donizet-tijev «Gemma di Vergy». Leta 1853 je v Ljubljani im-presarij Domenico Scolari z Ver-dijevu opero «I due Foscari».

Janko Jež

Vreme včeraj: Najvišja temperatura 8,8, najnižja 4,1, ob 19. uri 7,4 stopinj, zračni tlak 1011,9, raste, vlaga 55 odst., veter vzhodnik 5 km na uro, nebo oblačno, morje mirno, temperatura morja 6,8 stopinje.

Tržaški dnevnik

V ZVEZI S PROBLEMOM LADJEDELNICE FELSZEGI

Resolucija miljskega občinskega sveta o korakih za ohranitev ladjedelnice

Solidarnostne izjave KPI in PSU - Deželni odbornik za industrijo Marpillero o dosedanjih intervencijah

Sinoči je bila v Miljah izredna seja občinskega sveta, ki je razpravljala o zelo perečem problemu ladjedelnice Felszege.

Občinski svet je soglasno odobril resolucijo, v kateri opozarja pristojne oblasti, da bi zapor ladjedelnice, oziroma stečaj podjetja, še bolj poslabšal krajevno gospodarstvo, tem bolj, ker bi bilo ob delo in zaslužek ne samo 500 delavcev iz ladjedelnice Felszege, ampak tudi nad 1000 delavcev, ki so zaposleni pri zunanji podjetjih, ki delajo za ladjedelnico. Občinski svet izraža upanje, da se bo prečel stečaj podjetja in da se bo nadaljevalo delovanje ladjedelnice, obenem pa sklene, da svetovalska delegacija odputuje čimprej v Rim in posreduje na pristojnih mestih, za čimprejšnjo in ugodno rešitev problema ter za zagotovitev nadaljnjega delovanja ladjedelnice.

Občinski svet je tudi odobril predlog občinskega odbora, da se doleti stavkajočim delavcem 200.000 lir podpore.

V zvezi s sejo je znan obrazložil gospodarske razmere v občini in dejal, da bi zapor ladjedelnice Felszege pomenil smrten udarec domačemu gospodarstvu, ki je utrpelo že tako veliko škodo zaradi zapora ladjedelnice Sv. Roka in nato ladjedelnice Sv. Marka, medtem ko v miljski občini ni bil zgrajen niti en večji industrijski obrat.

Občinska uprava je že posredovala in njena dolžnost je, da s podporo občinskega sveta se posreduje. Zupan je tudi povedal, da se je včeraj popoldne sestala skupno s predstavniki političnih skupin v občinskem svetu prizadeletni delavci in sindikalni predstavniki, s katerimi so se dogovorili o nadaljevanju skupne borbe za rešitev ladjedelnice Felszege.

Za učinkovite ukrepe v korist ladjedelnice so se izrazili predstavniki vseh skupin. Liberalci dr. Steiner je med drugim predlagal konkretno izjavo solidarnosti (splošno stavko in zaporo, celo ostavko občinskega sveta itd.). Vodja komunistične skupine Nicolini je med drugim dejal, da gre tudi za odgovornost vladnih strank in da vladna ni pravočasno posredovala. Izrazil je solidarnost delavcem in željo, da bi se skupna borba uspešno zaključila. Tudi vodja socialistične skupine Robba je izrazil solidarnost s prizadeletni delavci in poudaril, da je treba nadaljevati borbo za ohranitev ladjedelnice.

Med daljšim odmorom je bil sestanek voditeljev raznih političnih skupin, ki so se dogovorile glede konkretnih popravkov resolucije, ki jo je predlagal občinski odbor, in ki je bila nato soglasno odobrena.

PLES
PRIMORSKEGA DNEVNICA
BO 24. FEBRUARJA

PRITOŽBE KONTROVELE

Lani je pokrajinska uprava ob prisotnosti najvišjih predstavnikov oblasti in nadzornika izročila županovu novo "turistično" cesto, ki pomeni od pokrajinske ceste Prosek (U. 10) do svetilnice na svetilniški Opčine. Slovensost je bila kar se da uradna in vsi navzoči, kakor tudi italijanski častniki (Primorskega dnevnika niso povabili na slovesnost - zakaj?), so pohvalili pokrajinsko in občinsko upravo ter gradbeno podjetje za "lepo novo turistično" cesto, itd.

Nihče pa se ni ob tisti priložnosti spomnil, da je velik del ceste spjeljan po travnikih in ogradih kontrovelcev, da jim niso za zasedena zemljišča še plačali niti groša, da so zacetali tratištrati cesto proti vsem zakonskim, moralnim in človeškim predpisom po zasebnosti lastnosti, ne ta bi kaj vprašali niti lastniki. O tem smo sicer tedaj obširno pisali in ostro obsodili to samovoljo.

Veliko razburjenje je bil tedaj upravičen zaradi prizadeletnosti lastnikov, ki se sprevrglo v tožbo proti pokrajinski upravi. Zadeva se je sicer končala s podpisom prizadeletnih obstoječega stanja (stato di consistenza), ker je pokrajina obljubila, da bodo zasedena zemljišča izmerili in plačali lastnikom odškodnino po okrog 450 lir za kv. meter in da bodo vse parcele, ki mejijo z novo cesto, ponovno ograjeni. Od tedaj do danes pa ne pokrajina ne občina ki je sedaj "elastica" cesta, nista nicesar ukrenili; lastniki niso doslej dobili še niti ene lire, njihove ograde in travniki pa so vzdolž ceste odprti, tako jim nedeljski izletniki še škodo delajo.

Res čudno je ravnanje pokrajinske odnosno občinske uprave, ko gre za lastnino naših ljudi. Prepričani smo, da je podjetje, ki je cesto zgradilo, dobilo plačilo za svoje delo, plačilo, ki je gotovo mnogo, mnogo večje, kot velja odškodnina za zasedena zemljišča.

Drugo, zelo zanimivo vprašanje pa je to, kako je mogla sploh pokrajinska uprava izročiti občinski upravi v last cestu, ko je znano, da je spjeljana po zemljiščih, ki so še dejanska last zasebnikov, kako je mogla občina sploh sprejeti tujo lastnino za svojo, ko to ne samo, da še ni bila odkupje-

na. Seja je bila zelo živahna in je priložila tudi do najhujše polemike zlasti med liberalnim svetovalec dr. Steinerjem in demokristjanskim svetovalec Birso.

Tajništvo tržaške federacije KPI se je sestalo in proučilo resno stanje ladjedelnice Felszege v Miljah, ki se ujemajo s postopnim uničevanjem gospodarskih struktur kot posledica vladne politike in politike vladnih strank, ki so sprejele načrt CIPE, katerega je prebivalstvo zavrnilo.

Sporočilo, ki nam ga je poslal federalni odbor, pravi nadalje, da je treba ohraniti ladjedelnico, da se pomankanje politične volje za primerno rešitev vprašanja ladjedelnice Felszege.

Tajništvo tržaške federacije KPI meni, da mora vsaka rešitev omejenega vprašanja upoštevati, da je treba ohraniti proizvodnjo ladjedelnice, obdržati sedanjo raven zaposlenosti in zanjimati pravice, ki so si jih delavci doslej pridobili.

Za doseg tega obvezuje tajništvo vse svoje organizacije, da bodo podprle borbo delavcev Felszege, svoje predstavnike in parlament, deželno, pokrajinsko in občinsko svetu pa pooblašča, naj dajo najbolj primerne pobude za rešitev tega vprašanja.

PSU pa sporoča, da se je delegacija v kateri sta bila sodelujoča Pittoni in Pierandrei skupno s občinskim svetovalec PSU v Miljah Robbo srečala predvčerajšnjim s člani odbora za zasedbo ladjedelnice Felszege.

Pokrajinsko tajništvo PSU je izrazilo včeraj izjavo, v kateri pravi, da se po solidarnosti socialistov ne more razgledati na sedanjo upravo ladjedelnice, ki je edina odgovorna za nastali položaj. Izjavo zavrača vsak poskus, da bi naprtili odgovornost za finančni polom zasebnega podjetja vladni in politični slami, ki jo podpirajo. Povezovanje med sedanji položajem in zasedeni ladjedelnici Felszege ter obnovi ladjedelnice na podlagi načrta CIPE je navadna politična spekulacija. Delavci in sindikalne organizacije morajo protestirati proti sedanji upravi ladjedelnice, ki je kljub znatni finančni pomoči spravlja podjetje na rob propada. Polovica ladjedelnice je namreč tako resna, da nima ravnotežja denarja niti za plače u službenim niti za socialne prispevke. INPS, kateremu dolguje na milijone milijonov lir.

Kljub temu pa se najdejo ljudje, ki skušajo omaloveževati napore deželne odbora in finančne družbe "Fruilias", da bi rešili položaj z novo upravo in z obnovi proizvodnje. Socialisti se bodo borili naprej, da se zanjimati delavcem delo, ter vse, kar jim prinese. V zvezi s tem je naslovil deželni svetovalec Pittoni tudi vprašanje na deželno območje za industrijo in trgovino.

V zvezi s položajem v ladjedelnici je dal izjavo tudi deželni odbornik za industrijo Marpillero. Re-

kel je, da deželni odbor že dal časa zaskrbljeno sledi temu vprašanju, ker se zaveda, kako hude gospodarske in socialne posledice bi imel stečaj ladjedelnice. Odbor se je zlasti zavzemal za to, da bi ohranili proizvodnjo dejavnosti ladjedelnice in njene tehnične naprave. Zato je iskal razne rešitve tudi izven dežele. Ladjedelnica namreč predstavlja znaten gospodarski potencial, ki ga je treba podpirati in ščititi. Toda po drugi strani se ne more deželna uprava vmešavati v upravljanje nekakega zasebnega podjetja, dokler ne bodo pristojne oblasti sprejele tistih ukrepov, ki bodo pojasnili s pravnimi in premoženskimi stališči položaj družbe Felszege, ki je edina odgovorna za upravljanje ladjedelnice.

Da se je deželna uprava zanimala za to vprašanje, potrjuje delo, da je deželna finančna družba izjavila pripravljenost pomagati tistim zasebnim podjetnikom, ki bi lahko zanjimati nadaljnji obstoj ladjedelnice. In to bi bil prvi poseg te družbe. Deželna uprava je velikokrat intervenirala na pristojnih mestih in tudi pri kretnih vodih ter ugotovila, da bi bili pripravljeni podpreti ladjedelnico.

Medtem so delavci še vedno v ladjedelnici, kjer opravljajo tudi razna dela. V Miljah zbira prebivalstvo prispevke v živilih in daru za delavce, prav tako pa so začeli nabiramo akcijo tudi v Dolini, kjer je izrekla solidarnost tudi občina.

Jutri ob 11. uri bo v ladjedelnici uskopska konferenca tajnikov obeh sindikatov kovinarjev Carla Fabricija in Giuseppe Buri.

Uradni podatki o pomorskem prometu so naslednji: dovoz blaga

1965 1966 1967
Dovoz 4.404.232 4.449.436 4.399.051
Odvoz 1.882.287 1.891.794 2.041.492
Skupaj 6.286.519 6.341.230 6.440.543

Iz razpredelnice je zdaj razvidno, da je tradicionalni promet v pristanišču lani napredoval za približno 100.000 ton, kar je sicer zelo malo, vendar pa je treba imeti v mislih tudi težave, ki sta jih na tem področju povzročila junjski spopad med Izraelci in Arabci in zlasti zapora Sueskega prekopu. Po podatkih statističnega urada tukajšnje vladne komisariata se je lani v lanskem letu 2.590.179 ton, sicer 2.197.532 ton dovoza, in 32.647 ton odvoza, ko sta dve ladij kma-lju po zapori Suez naokoli surovino za neko marsejsko čistišnico kar iz hranilnic pri Dolini, da ne bi zamudili dostavnega roka s cirkumnavigacijo afriške celine.

V nekateri večji meri pa je lani narasel blagovni promet po cesti. Po podatkih statističnega urada tukajšnje vladne komisariata se je namreč ta promet v zadnjih treh letih razvil takole:

1965 1966 1967
Dovoz 1.971.186 2.032.249 3.013.323
Odvoz 1.430.631 1.560.926 1.693.504
Skupaj 3.401.817 3.593.175 4.706.827

Tovornjaki so po vsem tem lani pridobili okoli 170.000 ton svežega prometa. Promet je narasel v obe smeri, v smeri proti Trstu za okoli 100.000, o nasprotno smer pa za preostalih 70.000 ton.

Cestna nesreča pri Bazovici

Na drizveni cesti, ki pelje od Peska proti Bazovici, se je včeraj popoldne okoli 16. ure pripetila precej huda prometna nesreča, pri kateri se je ponesrečilo kar pet oseb.

Delavec Giuseppe Riosa, star 57 let, iz Istrske ulice 64, je povedal, da se je ob omenjeni uri peljal v avtu znamke fiat 500 skupaj s svojo 52-letno ženo Emmo Cattaruzza - Riosa. Nenadoma je tretil vanj od zadaj 48-letni Albino Zocchi iz Ul. S. Martino 22, ki se je peljal z avtom fiat 850 skupaj s svojo 46-letno ženo Livio Rossi-Zocchi in 21-letno hčerko Elvijo Zocchi.

Po Riosovem pripovedovanju je Zocchi prehitel njegov avto, to da trenutke pozneje je še neki drug avto prehitel Zocchija. Policijski organi so ugotovili, pomeje, da je drugo prehitelje zagrešil 58-letni Oreste Petronio iz Ul. D'Alviano 13. Zaradi trčenja sta

Danes popoldne bo v Bazovici 70. jubilejni občni zbor Zavarovalnice za gojejo živino. O zavarovalni podrobnosti se poročamo v posebni prilogi. Čestitamo in želimo, da bi zavarovalnica uspešno delovala, se krepila in napredovala.

PRIMORSKI DNEVNIK

Mali oglasi

PETNAJSTLETNEGA FANTA ali DEKLE z znanjem slovensčine in italijanščine išče trgovna konfekcije. Esmala - Corso U. Saba 3.

MALI BILJARD in miniaturni nogomet prodam po ugodni ceni. Telefon 41592.

S. S.

Edinstvena zbirka

najpomembnejših stvaritev

iz zakladnice svetovne umetnosti

Umetnost v slikah

v slovenščini

18 knjig

4800 strani

5000 slik

tržaška knjigarna

TRST - Ul. sv. Franciška 20 - Tel. 61.792

Cankarjaši so pripravili odlično predstavo

Kot prvo gledališko predstavo letošnje sezone si je dramska skupina šentjakobskega društva Ivan Cankar izbrala delo sovjetskega dramatika Alekseja Arbuzova "Moj ubogi Marab", himna mladosti v treh delih. Premiera je bila sinoči v dvorani p.d. I. Cankar in podprati moramo predvsem izredno potrditev uspeha tseh treh nastopov; pred vsemi pa Sergeje Vercu, ki je delo poslovenil (delo je namreč prvič prevedeno in igrano v slovenščini), odsko priredil in režiral. Poleg tega pa je zaradi obolenosti igralca Filipa Fiserja igral tudi vloga Leonidika, ki jo je, kljub temu, da je moral uskočiti kot igralca, zadnji trenutek (delo se je, da bo premiera prenesena), zelo dobro interpretiral. Tudi ostala dva igralca - Ivan Verč in Ornela Čuk - sta se res izkazala, saj sta nalahke in obsežen tekst zelo dobro odvladala. Prav tako je bila zelo skrbno pripravljena funkcionalna scena in seveda scenska glasba, tehnično vodstvo in razsvetljava, za kar je poskrbel Sandi Perot.

Občinstvo, ki je napolnilo dvorano, je mlade igralce nagradilo s prisrčnim aplaudom ob koncu vsakega dejanja, posebno pa ob zaključku celotnega dela. Mladi igralci res zaslužijo prav tolikšnega občinstva, kot je bil na premieri, tudi na naslednji predstavi, ki bo v torek v isti dvorani ob 20.30. K podrobnejšemu poročilu se bomo sicer še povrnili.

Občinstvo, ki je napolnilo dvorano, je mlade igralce nagradilo s prisrčnim aplaudom ob koncu vsakega dejanja, posebno pa ob zaključku celotnega dela. Mladi igralci res zaslužijo prav tolikšnega občinstva, kot je bil na premieri, tudi na naslednji predstavi, ki bo v torek v isti dvorani ob 20.30. K podrobnejšemu poročilu se bomo sicer še povrnili.

Občinstvo, ki je napolnilo dvorano, je mlade igralce nagradilo s prisrčnim aplaudom ob koncu vsakega dejanja, posebno pa ob zaključku celotnega dela. Mladi igralci res zaslužijo prav tolikšnega občinstva, kot je bil na premieri, tudi na naslednji predstavi, ki bo v torek v isti dvorani ob 20.30. K podrobnejšemu poročilu se bomo sicer še povrnili.

Občinstvo, ki je napolnilo dvorano, je mlade igralce nagradilo s prisrčnim aplaudom ob koncu vsakega dejanja, posebno pa ob zaključku celotnega dela. Mladi igralci res zaslužijo prav tolikšnega občinstva, kot je bil na premieri, tudi na naslednji predstavi, ki bo v torek v isti dvorani ob 20.30. K podrobnejšemu poročilu se bomo sicer še povrnili.

Občinstvo, ki je napolnilo dvorano, je mlade igralce nagradilo s prisrčnim aplaudom ob koncu vsakega dejanja, posebno pa ob zaključku celotnega dela. Mladi igralci res zaslužijo prav tolikšnega občinstva, kot je bil na premieri, tudi na naslednji predstavi, ki bo v torek v isti dvorani ob 20.30. K podrobnejšemu poročilu se bomo sicer še povrnili.

Občinstvo, ki je napolnilo dvorano, je mlade igralce nagradilo s prisrčnim aplaudom ob koncu vsakega dejanja, posebno pa ob zaključku celotnega dela. Mladi igralci res zaslužijo prav tolikšnega občinstva, kot je bil na premieri, tudi na naslednji predstavi, ki bo v torek v isti dvorani ob 20.30. K podrobnejšemu poročilu se bomo sicer še povrnili.

Občinstvo, ki je napolnilo dvorano, je mlade igralce nagradilo s prisrčnim aplaudom ob koncu vsakega dejanja, posebno pa ob zaključku celotnega dela. Mladi igralci res zaslužijo prav tolikšnega občinstva, kot je bil na premieri, tudi na naslednji predstavi, ki bo v torek v isti dvorani ob 20.30. K podrobnejšemu poročilu se bomo sicer še povrnili.

Občinstvo, ki je napolnilo dvorano, je mlade igralce nagradilo s prisrčnim aplaudom ob koncu vsakega dejanja, posebno pa ob zaključku celotnega dela. Mladi igralci res zaslužijo prav tolikšnega občinstva, kot je bil na premieri, tudi na naslednji predstavi, ki bo v torek v isti dvorani ob 20.30. K podrobnejšemu poročilu se bomo sicer še povrnili.

Občinstvo, ki je napolnilo dvorano, je mlade igralce nagradilo s prisrčnim aplaudom ob koncu vsakega dejanja, posebno pa ob zaključku celotnega dela. Mladi igralci res zaslužijo prav tolikšnega občinstva, kot je bil na premieri, tudi na naslednji predstavi, ki bo v torek v isti dvorani ob 20.30. K podrobnejšemu poročilu se bomo sicer še povrnili.

Občinstvo, ki je napolnilo dvorano, je mlade igralce nagradilo s prisrčnim aplaudom ob koncu vsakega dejanja, posebno pa ob zaključku celotnega dela. Mladi igralci res zaslužijo prav tolikšnega občinstva, kot je bil na premieri, tudi na naslednji predstavi, ki bo v torek v isti dvorani ob 20.30. K podrobnejšemu poročilu se bomo sicer še povrnili.

Občinstvo, ki je napolnilo dvorano, je mlade igralce nagradilo s prisrčnim aplaudom ob koncu vsakega dejanja, posebno pa ob zaključku celotnega dela. Mladi igralci res zaslužijo prav tolikšnega občinstva, kot je bil na premieri, tudi na naslednji predstavi, ki bo v torek v isti dvorani ob 20.30. K podrobnejšemu poročilu se bomo sicer še povrnili.

Občinstvo, ki je napolnilo dvorano, je mlade igralce nagradilo s prisrčnim aplaudom ob koncu vsakega dejanja, posebno pa ob zaključku celotnega dela. Mladi igralci res zaslužijo prav tolikšnega občinstva, kot je bil na premieri, tudi na naslednji predstavi, ki bo v torek v isti dvorani ob 20.30. K podrobnejšemu poročilu se bomo sicer še povrnili.

Občinstvo, ki je napolnilo dvorano, je mlade igralce nagradilo s prisrčnim aplaudom ob koncu vsakega dejanja, posebno pa ob zaključku celotnega dela. Mladi igralci res zaslužijo prav tolikšnega občinstva, kot je bil na premieri, tudi na naslednji predstavi, ki bo v torek v isti dvorani ob 20.30. K podrobnejšemu poročilu se bomo sicer še povrnili.

Občinstvo, ki je napolnilo dvorano, je mlade igralce nagradilo s prisrčnim aplaudom ob koncu vsakega dejanja, posebno pa ob zaključku celotnega dela. Mladi igralci res zaslužijo prav tolikšnega občinstva, kot je bil na premieri, tudi na naslednji predstavi, ki bo v torek v isti dvorani ob 20.30. K podrobnejšemu poročilu se bomo sicer še povrnili.

Občinstvo, ki je napolnilo dvorano, je mlade igralce nagradilo s prisrčnim aplaudom ob koncu vsakega dejanja, posebno pa ob zaključku celotnega dela. Mladi igralci res zaslužijo prav tolikšnega občinstva, kot je bil na premieri, tudi na naslednji predstavi, ki bo v torek v isti dvorani ob 20.30. K podrobnejšemu poročilu se bomo sicer še povrnili.

Občinstvo, ki je napolnilo dvorano, je mlade igralce nagradilo s prisrčnim aplaudom ob koncu vsakega dejanja, posebno pa ob zaključku celotnega dela. Mladi igralci res zaslužijo prav tolikšnega občinstva, kot je bil na premieri, tudi na naslednji predstavi, ki bo v torek v isti dvorani ob 20.30. K podrobnejšemu poročilu se bomo sicer še povrnili.

Občinstvo, ki je napolnilo dvorano, je mlade igralce nagradilo s prisrčnim aplaudom ob koncu vsakega dejanja, posebno pa ob zaključku celotnega dela. Mladi igralci res zaslužijo prav tolikšnega občinstva, kot je bil na premieri, tudi na naslednji predstavi, ki bo v torek v isti dvorani ob 20.30. K podrobnejšemu poročilu se bomo sicer še povrnili.

Občinstvo, ki je napolnilo dvorano, je mlade igralce nagradilo s prisrčnim aplaudom ob koncu vsakega dejanja, posebno pa ob zaključku celotnega dela. Mladi igralci res zaslužijo prav tolikšnega občinstva, kot je bil na premieri, tudi na naslednji predstavi, ki bo v torek v isti dvorani ob 20.30. K podrobnejšemu poročilu se bomo sicer še povrnili.

Občinstvo, ki je napolnilo dvorano, je mlade igralce nagradilo s prisrčnim aplaudom ob koncu vsakega dejanja, posebno pa ob zaključku celotnega dela. Mladi igralci res zaslužijo prav tolikšnega občinstva, kot je bil na premieri, tudi na naslednji predstavi, ki bo v torek v isti dvorani ob 20.30. K podrobnejšemu poročilu se bomo sicer še povrnili.

Občinstvo, ki je napolnilo dvorano, je mlade igralce nagradilo s prisrčnim aplaudom ob koncu vsakega dejanja, posebno pa ob zaključku celotnega dela. Mladi igralci res zaslužijo prav tolikšnega občinstva, kot je bil na premieri, tudi na naslednji predstavi, ki bo v torek v isti dvorani ob 20.30. K podrobnejšemu poročilu se bomo sicer še povrnili.

Občinstvo, ki je napolnilo dvorano, je mlade igralce nagradilo s prisrčnim aplaudom ob koncu vsakega dejanja, posebno pa ob zaključku celotnega dela. Mladi igralci res zaslužijo prav tolikšnega občinstva, kot je bil na premieri, tudi na naslednji predstavi, ki bo v torek v isti dvorani ob 20.30. K podrobnejšemu poročilu se bomo sicer še povrnili.

Občinstvo, ki je napolnilo dvorano, je mlade igralce nagradilo s prisrčnim aplaudom ob koncu vsakega dejanja, posebno pa ob zaključku celotnega dela. Mladi igralci res zaslužijo prav tolikšnega občinstva, kot je bil na premieri, tudi na naslednji predstavi, ki bo v torek v isti dvorani ob 20.30. K podrobnejšemu poročilu se bomo sicer še povrnili.

Občinstvo, ki je napolnilo dvorano, je mlade igralce nagradilo s prisrčnim aplaudom ob koncu vsakega dejanja, posebno pa ob zaključku celotnega dela. Mladi igralci res zaslužijo prav tolikšnega občinstva, kot je bil na premieri, tudi na naslednji predstavi, ki bo v torek v isti dvorani ob 20.30. K podrobnejšemu poročilu se bomo sicer še povrnili.

Občinstvo, ki je napolnilo dvorano, je mlade igralce nagradilo s prisrčnim aplaudom ob koncu vsakega dejanja, posebno pa ob zaključku celotnega dela. Mladi igralci res zaslužijo prav tolikšnega občinstva, kot je bil na premieri, tudi na naslednji predstavi, ki bo v torek v isti dvorani ob 20.30. K podrobnejšemu poročilu se bomo sicer še povrnili.

Občinstvo, ki je napolnilo dvorano, je mlade igralce nagradilo s prisrčnim aplaudom ob koncu vsakega dejanja, posebno pa ob zaključku celotnega dela. Mladi igralci res zaslužijo prav tolikšnega občinstva, kot je bil na premieri, tudi na naslednji predstavi, ki bo v torek v isti dvorani ob 20.30. K podrobnejšemu poročilu se bomo sicer še povrnili.

Občinstvo, ki je napolnilo dvorano, je mlade igralce nagradilo s prisrčnim aplaudom ob koncu vsakega dejanja, posebno pa ob zaključku celotnega dela. Mladi igralci res zaslužijo prav tolikšnega občinstva, kot je bil na premieri, tudi na naslednji predstavi, ki bo v torek v isti dvorani ob 20.30. K podrobnejšemu poročilu se bomo sicer še povrnili.

Občinstvo, ki je napolnilo dvorano, je mlade igralce nagradilo s prisrčnim aplaudom ob koncu vsakega dejanja, posebno pa ob zaključku celotnega dela. Mladi igralci res zaslužijo prav tolikšnega občinstva, kot je bil na premieri, tudi na naslednji predstavi, ki bo v torek v isti dvorani ob 20.30. K podrobnejšemu poročilu se bomo sicer še povrnili.

Občinstvo, ki je napolnilo dvorano, je mlade igralce nagradilo s prisrčnim aplaudom ob koncu vsakega dejanja, posebno pa ob zaključku celotnega dela. Mladi igralci res zaslužijo prav tolikšnega občinstva, kot je bil na premieri, tudi na naslednji predstavi, ki bo v torek v isti dvorani ob 20.30. K podrobnejšemu poročilu se bomo sicer še povrnili.

Občinstvo, ki je napolnilo dvorano, je mlade igralce nagradilo s prisrčnim aplaudom ob koncu vsakega dejanja, posebno pa ob zaključku celotnega dela. Mladi igralci res zaslužijo prav tolikšnega občinstva, kot je bil na premieri, tudi na naslednji predstavi, ki bo v torek v isti dvorani ob 20.30. K podrobnejšemu poročilu se bomo sicer še povrnili.

Občinstvo, ki je napolnilo dvorano, je mlade igralce nagradilo s prisrčnim aplaudom ob koncu vsakega dejanja, posebno pa ob zaključku celotnega dela. Mladi igralci res zaslužijo prav tolikšnega občinstva, kot je bil na premieri, tudi na naslednji predstavi, ki bo v torek v isti dvorani ob 20.30. K podrobnejšemu poročilu se bomo sicer še povrnili.

Občinstvo, ki je napolnilo dvorano, je mlade igralce nagradilo s prisrčnim aplaudom ob koncu vsakega dejanja, posebno pa ob zaključku celotnega dela. Mladi igralci res zaslužijo prav tolikšnega občinstva, kot je bil na premieri, tudi na naslednji predstavi, ki bo v torek v isti dvorani ob 20.30. K podrobnejšemu poročilu se bomo sicer še povrnili.

Občinstvo, ki je napolnilo dvorano, je mlade igralce nagradilo s prisrčnim aplaudom ob koncu vsakega dejanja, posebno pa ob zaključku celotnega dela. Mladi igralci res zaslužijo prav tolikšnega občinstva, kot je bil na premieri, tudi na naslednji predstavi, ki bo v torek v isti dvorani ob 20.30. K podrobnejšemu poročilu se bomo sicer še povrnili.

Občinstvo, ki je napolnilo dvorano, je mlade igralce nagradilo s prisrčnim aplaudom ob koncu vsakega dejanja, posebno pa ob zaključku celotnega dela. Mladi igralci res zaslužijo prav tolikšnega občinstva, kot je bil na premieri, tudi na naslednji predstavi, ki bo v torek v isti dvorani ob 20.30. K podrobnejšemu poročilu se bomo sicer še povrnili.

Občinstvo, ki je napolnilo dvorano, je mlade igralce nagradilo s prisrčnim aplaudom ob koncu vsakega dejanja, posebno pa ob zaključku celotnega dela. Mladi igralci res zaslužijo prav tolikšnega občinstva, kot je bil na premieri, tudi na naslednji predstavi, ki bo v torek v isti dvorani ob 20.30. K podrobnejšemu poročilu se bomo sicer še povrnili.

Občinstvo, ki je napolnilo dvorano, je mlade igralce nagradilo s prisrčnim aplaudom ob koncu vsakega dejanja, posebno pa ob zaključku celotnega dela. Mladi igralci res zaslužijo prav tolikšnega občinstva, kot je bil na premieri, tudi na naslednji predstavi, ki bo v torek v isti dvorani ob 20.30. K podrobnejšemu poročilu se bomo sicer še povrnili.

Občinstvo, ki je napolnilo dvorano, je mlade igralce nagradilo s prisrčnim aplaudom ob koncu vsakega dejanja, posebno pa ob zaključku celotnega dela. Mladi igralci res zaslužijo prav tolikšnega občinstva, kot je bil na prem

ZAVAROVALNICA ZA GOVEJO ŽIVINO

1898 V BAZOVICI 1968

OB DANAŠNJEM JUBILEJNEM OBČNEM ZBORU

Zavarovalnica za govejo živino v Bazovici je imela in še ima zelo važno vlogo

*Ena izmed najstarejših tovrstnih ustanov na Tržaškem in v Italiji
Zakaj bi se morala obnoviti tradicija zadrugištva na Tržaškem*

Danes je v Bazovici 70. občni zbor «Zavarovalnice za govejo živino» v kateri so vsi njeni živinorejci iz Bazovice, Gropade, s Padrič in z Jezera. Današnji občni zbor ima torej večji, širši pomen in važnost, ker se s tem praznuje 70-letnica ustanovitve in nepretrganega delovanja ustanove, ki je preživela dve svetovni vojni in ki ima ter je imela skozi desetletja in hude čase veliko vlogo ter pomen za gospodarski obstoj članov in ohranitev živinoreje v omenjenih vaseh. Mirne vesti lahko trdimo, da bi v teh 70 letih, zlasti v kritičnih dobah, marsikatera kmetija propadla in da bi bilo zdaj mnogo več praznih hlevov, če si ne bi živinorejci z združenimi močmi, s svojo zavarovalnico medsebojno pomagali v stiski in nesreči. Zato se danes s hvalažnostjo spominjamo pobudnikov in ustanoviteljev zavarovalnice ter vseh, ki so jo požrtvovalno in nesebično vodili, da je učinkovito delovala, premagovala težave in prestala viharje.

Dobro, koristno in potrebno je, da ob današnji jubilejni praznovanju naše zavarovalnice, ki je ena izmed najstarejših, če ne morda najstarejša tovrstna ustanova v Italiji, navedemo nekaj misli ter pridemo do zaključkov in sklepov, ki nam bodo koristili pri naših naporih za gospodarski obstoj in napredek posameznika in skupnosti. Naši predniki so ustanavljali vzajemne zavarovalnice, pogrebna društva, hranilnice in posojilnice itd. pred 60, 70 in več leti, da so si pomagali iz težav v nudihih časih. Niso imeli še nobenih izkušenj, razmere pa so jih silile, da so združili svoje sile. Geslo je bilo «V slogi je moč», pobudniki pa so bili prosvetni delavci, učitelji in razgledarji, ki so bili nesebični in so uživali ugled med ljudstvom. Nekateri take ustanove so se ohranile in še delujejo, druge pa je zatre fašizem ali so same ohromele. Čeprav je preteklo že toliko let od njihove ustanovitve, imajo ustanove, ki so se ohranile še vedno važno vlogo in so zelo koristne. Ko listamo po starih, zarumelih društvenih knjigah, bremo poročila o občnih zbora in sejah odbora, nas misli zanesejo desetletja nazaj, občudujemo vestnost, skrb in požrtvovalnost raznih predsednikov, tajnikov in odbornikov, ki so opravljali to delo brez posebnih nagrad, živimo se v tedanje čase in razmere, ki niso bile rožnate. Pred nami se ustvarja slika iz življenja naših prednikov iz drobca zgodovine naših krajev. V nas se ob tem listanju utrjuje hvalažnost in občudovanje, obenem pa pomislimo na današnje razmere in potrebe.

Predvsem se nam vsiljuje

vprašanje, zakaj je v naših ljudeh, kljub stari tradiciji, ki jo imamo, skoraj zamrla zavest o vzajemni obliki samopomoči, zadrugišna misel, ki je v raznih državah kvas in jamstvo gospodarskega napredka. Holandska je že klasičen primer, pa tudi v nekaterih pokrajinah Italije kmetijsko zadrugištvo se vedno bolj uveljavlja in vladne oblasti izjavljajo ter izdajajo ukrepe, zlasti za ustanavljanje in delovanje zadrugišnih oblik sodelovanja med kmeti. Tudi avtonomna dežela Furlanija - Julijska krajina je že začela po tej poti. Vendar pa nismo še našli prave poti ter primerne načina, da bi tudi med našimi kmetovalci spet zažela zadrugišna zavest.

Za živinorejce na našem področju je eden izmed glavnih problemov, ki terja rešitev, vprašanje cene mleka. Kje je rešitev? Na to vprašanje ni lahek odgovor, vendar se nam zdi, da bi bila ena izmed primernejših rešitev prav v zadrugi, društveni obliki nabiranja in prodaje mleka, nakupa krmil, uporabe večjih strojev in vzreje plemenske živine. Prepričani smo, da bi na ta način ne samo ohranili naše kmetijsko gospodarstvo, ampak tudi omejili beg mladine s kmetij in zagotovili napredek našega kmetijstva.

Zavarovalnica za govejo živino v Bazovici, ki se je prvotno imenovala «Vzajemno podporno društvo za zavarovanje goveje živine» je bila ustanovljena leta 1898. Glavni pobudnik za njeno ustanovitev so bili tedanji nadučitelj Jože Pertot iz Barkovelj, prvi predsednik Peter Križmančič «Petrač» in Miha Ražem. Zavarovalnica šteje zdaj 123 članov (Bazovica 60, Gropada 39, Padriče 19 in Jezero 5). V preteklem poslovnem letu je bilo zavarovanih skupno 406 glav goveje živine. Ne bomo tu navajali podatkov o prispevkih, ki so jih člani prejeli za zdravila za živinozdravnika in v primerih, zakola, lahko pa poudarimo, da je bila zavarovalnica v veliki oporo in pomoč članom. In to ne samo zaradi prispevkov, ki so jih prizadeti prejeli. Zavarovalnica se je po svojih močeh zavzemala in se zavzema za rešitev nujnih problemov živinorejcev, zdaj sodeluje pri asanaciji živine in med svojimi člani goji čut medsebojne pomoči.

Iz nekaterih bližnjih vasi prihajajo želje živinorejcev, da bi se priključili k tej zavarovalnici. O tem se morajo predvsem sami dogovoriti in nato mora o sprejemu, oziroma priključitvi drugih vasi odločiti

Za to prilogo je dala svoj denarni prispevek Zavarovalnica za govejo živino v Bazovici.

občni zbor, ali odbor. Vsekakor pa se nam zdi zanimsel zelo dobra. Več članov bo imela zavarovalnica, močnejša bo v skupno korist. Razen tega pa bodo živinorejci, ki zdaj nimajo zavarovane svoje živine, uživali ugodnosti zavarovanja. Taka močna zavarovalnica bo tudi laže dajala in izvedla razne nove pobude v korist živinorejcev.

Tako vladne kot deželne in krajevne oblasti zatrjujejo, da jim je pri srcu napredek živinoreje. Na Krasu, zlasti pa na področju, na katerem deluje zavarovalnica za govejo živino v Bazovici, je živinoreja glavni steber kmetijskega gospodarstva. Zavarovalnica, ki danes praznuje 70-letnico svojega obstoja in delovanja, je dokazala in potrdila, da je čvrsta in da ima še vedno važno nalogo in koristno vlogo. Na to opozarjamo pristojne organe, ustanove in oblasti, zlasti deželno upravo, da bodo znale upoštevati in ceniti delo zavarovalnice ter ji dajale potrebno pomoč, da bo lahko še bolj koristila ne samo svojim članom, ampak prispevala k okrepi in razvoju tukajšnje živinoreje.

A. Bubnič

Sedanje razmere in potrebe živinorejcev na tržaškem področju

Na Tržaškem je bilo lani skupno 3444 glav goveje živine, in sicer 143 več kot leta 1966. Podatki za posamezne občine so naslednji:

Trst	glav 1465
Milje	161
Dolina	623
Repentabor	210
Zgonik	511
Nabrežina	474

Največ glav goveje živine je torej v tržaški občini, najmanj pa v miljski. Sorazmerno s številom prebivalstva je največ goveje živine v repen-

tabrski in goniški občini. Letna proizvodnja mleka na Tržaškem znaša 53.631 stotov, potrebnja pa 252.420 stotov. To pomeni, da domača proizvodnja krije le dobro petino potrebnje. Največ živinorejcev ima v hlevu od 2 do 5 glav goveje živine, le dva imata več kot 20 glav, 8 ali 10 od 11 do 20, približno 100 pa od 6 do 10 glav goveje živine. Skupno je približno 1130 posestev, ki imajo govejo živino, kar pomeni povprečno 3 glave na posestvo.

Na Tržaškem ni še nobene-

ga društvenega hleva (stalla sociale), niti zadrugi ali društvene mlekarne.

Živinorejci večinoma prodajo mleko podjetju SALPAT. Odkupna cena mleka je 65 lir. Iz nekaterih vasi še vozijo mleko v Trst, toda vedno manj. Živinorejci se pritožujejo zaradi prenizke odkupne cene, ker so proizvodni stroški za 25-30 lir večji. Na proizvodne stroške vplivajo zlasti visoke cene krme in delo. Od rešitve tega problema bo v dobri meri odvisen nadaljnji razvoj, in sam obstoj, živinoreje.

DANES V BAZOVICI

70. JUBILEJNI

OBČNI ZBOR

ZAVAROVALNICE ZA GOVEJO ŽIVINO

DANES, 28. JANUARJA, V PRVEM SKLICANJU OB 15. URI, BO V KINO DVORANI V BAZOVICI 70. JUBILEJNI OBČNI ZBOR ZAVAROVALNICE ZA GOVEJO ŽIVINO S SLEDEČIM DNEVNIM REDOM:

OTVORITEV
POZDRAVNI GOVOR PREDSEDNIKA
POROČILO TAJNIKA
POROČILO BLAGAJNIKA
PODELITEV DIPLOM
IZVOLITEV ODBORA
SKLEPI

PRIZNANJA ZA ZASLUGE

Na svoji zadnji seji pred današnjim občnim zborom je odbor zavarovalnice sklenil, da se na jubilejnim občnem zboru ob 70-letnici zadruga podelijo v znak priznanja ena zlata kolajna in 11 častnih diplom zaslužnim in dolgoletnim odbornikom ter najstarejšim članom.

Zlato kolajno in diplomu prejme ALOJZ KRIZMANČIČ iz Bazovice, revizor, odbornik od leta 1927.

Diplomo prejmejo:

ZORO GRGIČ iz Bazovice, predsednik
MIRO KRIZMANČIČ iz Bazovice, tajnik
EDVARD GRGIČ iz Bazovice, blagajnik
VINCENC KRIZMANČIČ iz Bazovice
JOŽEF MARC iz Bazovice
JUST GRGIČ iz Padrič
RAFAEL GRGIČ iz Padrič
FRANC MOŽINA iz Gropade
FRANC KALC iz Gropade
FRANC GUSTINČIČ z Jezera

Člani dosedanjega odbora zavarovalnice za govejo živino. Nekaterih ni na sliki

Zanimivi izvlečki iz društvenih knjig zavarovalnice Od l. 1912 do danes

Odbor zavarovalnice za govejo živino v Bazovici hrani tajniške in blagajniške knjige od leta 1912 naprej. Tajniki so vestno pisali v knjige potek občnih zborov in odborovih sej, na katerih so razpravljali o raznih zadevah zavarovalcev, omenjali pa so tudi tedanje splošne in gospodarske razmere. Blagajniki pa so vpisovali vse prejeme in izdatke ter podatke o številu članstva in zavarovane živine. To delo se seveda nadaljuje vsa leta.

Iz teh knjig je razvidno dolgoletno delovanje zavarovalnice, obenem pa iz njih spoznavamo tedanje razmere, težave in uspehe. Zato je primerno, da ob tej priliki navedemo nekaj izvlečkov in podatkov iz tajniških knjig.

Kmetijska družba za Trst in okolice je aprila 1912 podarila zavarovalnici 175 stotov otrobov, da jih razdeli živinorejcem. Odbor je o tem razpravljal na seji 28. aprila in določil, da se ra vsako gla-

Zoro Grgič

vo goveje živine dodeli 25 kg otrobov (Bazovica 9650 kg, Padriče 3475 kg, Gropada 4375 kg). Ob tej priliki je Kmetijska družba dodelila zavarovalnici tudi denarno podporo, in sicer 350 kron. (Dobra krava je tedaj veljala 300–320 kron). Kakor prejšnja leta, je poleti zavarovalnica priredila javno tombolo, od katere je imela čistega dobička 131 kron. V jeseni, in sicer 5. novembra, je umrl tajnik zavarovalnice Andrej Racman. Odbor ima isti dan zvečer žalno sejo in sklene, da se kupi venec ter prizadeti družini da podporo 50 kron. Leta 1913 bi morala biti tombola in ples 1. maja, toda c.k. namestništvo ni dalo dovoljenja za tombolo in so imeli samo ples. Tombola je bila 13. julija in je prinesla 259 kron dobička. Na seji 21. decembra 1913 odbor sklene, da ne bodo zavarovali goveje živine v kobilarini v Lipici, če ravnatelj ne bo dovolil vstopa cenilcem.

Prva svetovna vojna. Tudi zavarovalnica kmalu občuti posledice. V vojsko so poklicani razni odborniki, nato tudi blagajnik Jožef Križmančič, ki pa ostane v vasi in: Se naprej vodi blagajno do 12. novembra 1916.

Na obnem zboru 10. januarja 1915 tajnik Kmetijske druž-

be ji pogine krava, ki je rje na edina podpora, jo ne more nadomestiti...

Ta izredni sestanek, ali občni zbor, je zelo zanimiv tudi zaradi tega, ker so se domačini pritoževali zaradi škode, ki so jo povzročili divjad in izletniki iz Trsta (Enako kot zdaj, po 52 letih!). Dobesedni prepis zapisnika: «Dalje predlaga Josip Grgič iz Padrič zaradi divjačine in zajcev in druge divje perutnine katere so lovci zanesli v naše gozde. Posebno letos je te živali jako polno in delajo že zdaj po mladih setvah obilo škode. Posebno letos, ki smo navezani samo nato kar pridelamo na lastni grudi, se bojimo da nam te živali pokončajo trud in delo naših rok.

«Zatorej člani zavarovalnice noveje živine zbrani na današnjem sestanku se obračajo s prošnjo na c.k. namestništvo da bi apeliralo na društvo lova, da bi se slednje oziralo na škodo, ki jo povzroča divjačina ubogemu kmetu in plačalo odškodnino.

«Nadalje predlaga isti radi izletnikov iz Trsta ki nam po naših poljih in travnikih napravljajo mnogo škode s tem da hodijo čez njive, po travi in posipljejo zidove itd.

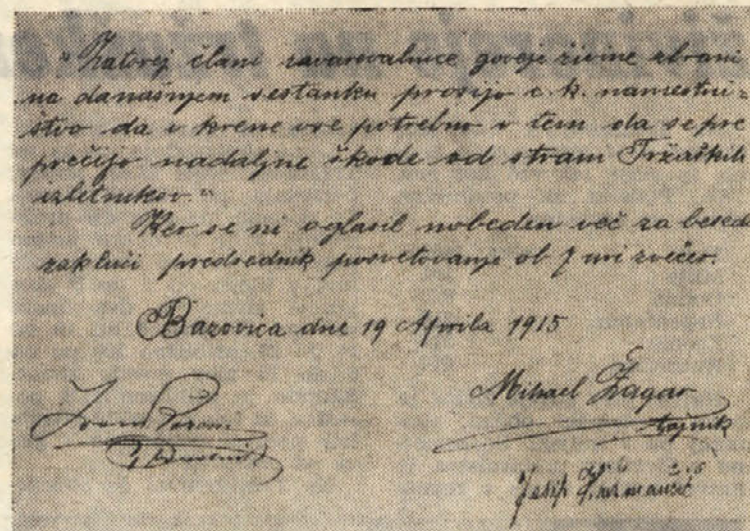
«Zatorej člani zavarovalnice goveje živine zbrani na današnjem sestanku pristojno c.k. namestništvo da ukrene vse potrebno o tem da se prepreči nadaljnje škode od strani tržaških izletnikov.»

Posledice vojne se vedno bolj čutijo. Močnih krmil sploh ni moč dobiti, primanjkuje sena. Odbor razpravlja o tej pereči stvari na seji 30. januarja 1916. «Ako ne pristopi visoka c.k. vlada, preti pogin naši živinoreji.»

Skrbi po I. vojni

Vojne ni več, vse pa je drago, tudi zdravila za živino. Odbor skrbi, do bodo zdravila za vse vasi. Na seji 13. maja 1919 razpravljajo o prvem primeru izplačila zavarovalnice v lirah. Zaharju Justu iz Bazovice pogine junica, ki je bila zavarovana za 400 kron. Izplačajo mu 160 lir.

Kratka in zanimiva je seja

be Franc Vojsk pohvali odbor, toplo jim priporoča, naj skrbijo za zavarovalnico, živinorejcem pa svetuje, naj si nakupijo močna krmila, ker so se otrobi zelo podražili.

Vojna — Huda prede

Ker so se cene živine naglo zvišale in prejšnja cenitev ne ustreza, razpravljajo o tem na izredni seji 18. aprila 1915 in določijo novo cenitev. V svojem nagovoru predsednik Ivan Ražem med drugim pravi: «Glede na sedanje razmere, je za kmeta dandanes huda. Vse najboljše moči so proč od doma... Doma se sama žena z otroci trudi, da to malo zemlje obdela, kar jo ima, ■

Miro Križmančič

skemu društvu 100 lir.

Leta 1921 močno upada cena živine, potrebna je nova ceritev in tako tudi sklenejo.

Tajnik v svojem poročilu na obnem zboru 8. 1. 1922 pravi, med drugim, da je bilo leta 1921 za zavarovalnico precej kritično. Poginilo je 5 krav, zasilnih zakolov je bilo 20, odborniki pa so morali požreti marsikatero zbudljivo opazko itd.

Tega obnega zbora se udeleži tudi inž. Rustja, ki spodbuja člane, naj bodo strnjeni okrog svoje zavarovalnice. Govori jim o kostolomnici in vzrokih te bolezni, kako naj krmijo živino in izboljšajo travnike.

Preprečena razcepitev

Leta 1926 je bilo več primerov zasilnega zakola in odbor je imel precej sej. Meso so prodajali med člani, ker so ga mesarji plačevali po preveč nizki ceni. Na obnem zboru 13. januarja 1929 opozorijo, da zavarovalnica ne bo izplačala odškodnine v primeru nesreče zaradi malomarnosti. Do tega leta so bili občni zbori v «Gospodarskem društvu». Na prvi seji odbora 20. januarja, odbor razpravlja o nujnosti nakupa bikov in sklene, da gre posebna komisija živinorejcev v Švico in tam kupi dva plemenska bika. Na obnem zboru 1930, leta ugotovijo, da se je skrčilo število zasilnih zakolov, leta 1931 pa so se razmere poslabšale in so imeli 23 zasilnih zakolov. Zavarovalnica je morala plačati velike razlike med zavarovalnico in izkupičkom. Zavarovalnica je v hudi denarni stiski. Na obnem zboru 8. januarja 1933 razpravljajo o zahtevi, da se zavarovalnica mora vključiti v italijansko vsedržavno zvezo zavarovalnic. Občni zbor prepusti odločitev odboru. Predsednik na tem obnem zboru ožigosa delovanje nekaterih hujšakov, ki so hoteli povzročiti razcep zavarovalnice. Pod geslom «V slogi je moč» občni zbor z odobravanjem potrdi izvajanje predsednika. Zavarovalnica je enotna in lahko se naprej nadaljuje s svojim delovanjem. Na tem obnem zboru tudi sklenejo, da ne bodo mesa zaklane živine več prodajali članom zaradi nevednosti in trošarinskega davka. Na odborovi seji 21. 1. 1934 sklenejo poslati delegacijo k tržaškemu županu za zahtevo, da se zviša cena mleka. Na živini se pojavi bolezen spolovil. Lečniki in živinozdravniki imajo precej dela. Z zavarovalnico že sodeluje veterinar dr. Križnič in odbor na svoji seji 3. januarja 1936 sklene, da se mu da nagrada 100 lir kot priznanje za zdravljenje okužene živine.

Občni zbor ob 40-letnici je 9. 1. 1938. Finančno si je zavarovalnica opomogla. Na obnem zboru povabijo ustanovitelja, učitelja Josipa Pertota, ki pa zaradi starosti in boleznih ne more priti, pošlje jim pa lepo pozdravno pismo. Na prvi seji 23. januarja odbor sklene, da se zaslužnemu možu pošlje spominsko darilo v znak priznanja, toda 24. aprila je žalna seja odbora, na kateri počastijo spomin zaslužnega moža, ki je tiste dni umrl. Kupili so mu venec za 120 lir.

Na obnem zboru 15. januarja 1939 med drugim razpravljajo o sprejemu članov z Jezera, kar odbor odobri na svoji seji 10. septembra.

Leta 1941 se pojavi slinavka in parkljevka. O tem razpravlja odbor in sklene, da se v primeru pogina izplača članu celotna zavarovalnina. Bolezen se razširi; odbor sprejme zadevne sklepe, da bi se bolezen omejila.

Slinavka in parkljevka

Preparedana slovenščina

II. svetovna vojna

S slinavko in parkljevko je prišla tudi druga svetovna vojna. V vojsko je poklican tedanji tajnik, sedanjí predsednik Zoro Grgič, nato drugi člani odbora. Na seji odbora 8. junija 1941 razpravljajo o nabavi močnih krmil na račun zavarovalnice in sklenejo, da bodo napravili potrebne korake pri oblasteh za povišanje cene živine za prisilno oddajo. Pritisk fašističnih oblasti se vedno bolj čuti. Zapisniki obnega zbora 11. januarja 1942 in nadaljnjih 4 odborovih sej (1. febr., 3. maja, 2. avg., 25. okt.) so napisani v italijanski.

Na odborovi seji 31. 1. 1943 — spet napisano v slovenščini — predsednik pojasni zašto v društvenem delovanju. Med drugim pravi: «Prišli so gotovi gospodje od milice iz Sežane k predsedniku in zahtevali od njega gotova pojasnila. Nato jih je moral spremiti k blagajniku, kjer so zaplenili vse društvene knjige. Od blagajnika so se podali k g. Mahničju, istočasno pregledovalcu računov, tudi njega so nekaj izpraševali, nato so ga kar odpeljali s knjigami vred v Sežano in na srečo so ga tudi kmalu izpustili a knjige obdržali. Prepovedali so kratkomašno poslovanje v slovenskem jeziku...»

Na jubilejnim obnem zboru 11. jan. 1943 predsednik opiše delovanje zavarovalnice od ustanovitve, omeni čase hude gospodarske krize in fašistične strahovlade, drugo svetovno vojno in zmago nad fašizmom. Občni zbor počasti spomin padlih in vseh umrlih članov. Nato med drugim sporoči, da sta bili ukradeni družini Fonda iz Bazovice dve kravi in da so člani zbrali 65.500 lir prispevkov. Na seji 30. januarja 1949 razpravlja odbor o pristopu v zavarovalnico živinorejcev iz Drage in Gročane ter sklene, da se prej pogovorijo z veterinarjem dolinske občine. Na seji 6. januarja 1950 odbor med drugim sklene, da morajo vsi člani redno cepiti živino proti slinavki in parkljevki. Na seji 8. januarja 1950 odbor med drugim sklene, da se zaprosi ZVU za pomoč zasilnega zakola. Gospodarski odsek ZVU odgovori 17. septembra, da ZVU pomaga kmetom za zboljšanje hlevov, za nakup živine itd., nima pa na razpolago denarja za zaproseno pomoč.

Na odborovi seji 27. julija 1952 predsednik sporoči, da so živinozdravniki odklonili zdravljenje spolno obolenih živine zaradi pre-

(Nadaljevanje na IV. strani)

Pismo

Josipa Pertota pred 30 leti

Ob 40-letnici zavarovalnice je nadučitelj Josip Pertot, ki je tedaj imel že 80 let in je bil bolan, poslal obnemu zboru (9. januarja 1938) naslednje pozdravno pismo:

«Stara prislovica: «In - Campi - Vita». Dragi mi Bazovci, Gropajci in Padričani!

Danes praznujete izredno velik dogodek, obhajate 40-letnico ustanove prepotrebne in prekoristne «Zavarovalnice goveje živine» za te tri vasi. Kot ustanovitelj tega zavoda sem tudi jaz v duhu z Vami. Srčno rad bi bil osebo navzoč, a zdravje mi enkrat ne dopusti. Upam, da se bo poteklo vseeno v najlepši složnosti. Pregovor pravi. Slova jači, nesloga podira.

Lepa doba štirideset let je kar naenkrat minila, tako se mi dozdeva, res je pač tako, staramo se, hitro, hitro mine čas!

Pokazali ste v tem času, da ste «možje» na pravem mestu, umni gospodarji — živinorejci, uvažujte to panogo, le tako naprej ter bodite v ugled vsej gornji okolici.

Umna živinoreja je blagostanje, je glavna opora v napredku kmetijstva, je stebel, ki ga ni tako lahko porušiti, a nesloga in razcep, pa ga gotovo. Bože čuvaj tega!

Jaz sem Vam to preskrbel, nadalje pa Vi skrbite Vašem potomcem, ki Vam bodo vedno hvaležni.

Glavna skrb bodi zavarovalcem, da si poskrbe dobro pasem živine, da jo doma vzgojijo, to je tista glavnica, ki prinaša lepe «dohodke», ki množi premoženje in olajša življenjske potrebe. Prepričate se lahko sami od kraških sosedov in drugih živinorejcev, kako se jim dobro obrestuje ta glavnica.

Pri Vas je to mogoče, ker imate vse pogoje zato: imate polja, travnike, pašnike, zato je pa treba gnoja in gnoja — drugače je vse delo zaman! Zaman! To Vam polagam še enkrat na srce — Gnoj!

Zadoščen sem popolnoma Vašim napredku, pozabljen je ves trud, skrb, delo, vse je že pozabljeno.

Vi zavarovalci pa skrbite le naprej, da za «ziato obletnico» se bo še trikrat toliko pomnožila. Zavarovalnica: «Rasti», «cvetiti», in se «množiti», in jaz pozabljen ne bom.

Bog živi vse udeležence na slovesnosti.

Na zdravje!

JOSIP PERTOT»

JOŽE MARC, NAJSTAREJŠI ČLAN, VAŠČAN IN FARAN PRIPOVEDUJE

POGOVOR Z DOLGOLETNIM ODBORNIKOM

Kako je bilo v Bazovici v starih časih

Poslovanje zavarovalnice

Najstarejši član zavarovalnice za govejo živino v Bazovici, najstarejši vaščan in najstarejši faran je Jože Marc «Fronc» iz Bazovice štev. 181. Rodil se je namreč 12. marca 1878. Ko je bila zavarovalnica ustanovljena je torej imel 20 let. Njegov oče se je včlanil v zavarovalnico že ob ustanovitvi, Jože pa je postal član leta 1919, ko je po smrti svojega očeta prevzel kmetijo. Član zavarovalnice je torej že skoraj 50 let, več let pa je bil član odbora zavarovalnice in Gospodarskega društva.

Te dni smo ga obiskali, da bi nam kaj povedal o starih časih — kaj so delali in kako so živeli v Bazovici pred leti. Možakar krepke postave, kljub visoki starosti, ima še zelo dober spomin. Prav rad pripoveduje o tedanjem življenju in podoživlja dogodke iz svoje mladosti. Malo je naglušen in noge niso več fanovske, vendar je obljubil, da bo v nedeljo prišel na jubilejni občni zbor.

Razgovor se seveda začne pri ustanovitvi zavarovalnice. Jože se seveda dobro spominja in takoj pove, da je bil glavni pobudnik pokojni nadučitelj Jože Pertof iz Barkovelj, ki je bil velik narodnjak. V tistih letih je bilo na Tržaškem razgibano politično življenje in so se v raznih krajih ustanovljala prosvetna in gospodarska društva ter zavarovalnice. Tako so v Bazovici leta 1899 ustanovili tudi Pogrebno društvo ter Prosvetno društvo «Lipa», ki še delujeta, leta 1909 pa je bilo ustanovljeno Gospodarsko ali konzumno društvo, ki je delovalo do leta 1928.

«Zakaj ste ustanovili zavarovalnico in druga društva?»

Nekoliko se začudi takemu vprašanju, saj bi moral vedeti, in odgovori na kratko: «Zakaj? Da si pomagamo!»

«So bili kmetje zadovoljni? Koliko se jih je vpisalo v zavarovalnico?»

«Pa še kako zadovoljni. Vpisali so se skoraj vsi, razen dveh ali treh. Saj veste, taki, ki so bolj «zarukani», sami zase in ne razumejo.»

«Kje je bil ustanovni občni zbor?»

«V gostilni Jožeta Urbančiča «Pri lipi». To je bila najbolj stara gostilna in takrat najbolj znana. Rekli so ji tudi lokanda.»

«Zakaj pa je prenehalo Gospodarsko društvo?»

«Saj veste, kako je bilo tista leta. Fašisti so pritiskali, najbolj fašistični tajnik z Opčin, pa so se nekateri člani prestrašili in se je društvo prodalo, da ga ne bi fašisti zaplenili in pobrali vse. Škoda, škoda! Zdaj bi nekaj imeli.»

Nato nam pripoveduje, kako je bilo v Bazovici ob koncu stoletja in med prvo svetovno vojno, za časa rajne Avstrije.

V tistih letih je bila Bazovica bolj znana kot Opčina. Skozi Bazovico so vozili v Trst seno, drva, ogilje, krompir in sadje furmani s Pivke, iz Brkinov in Čičarije. Vse je šlo skozi Bazovico, ki je imela takrat pet gostiln. Vsaka gostilna je imela hlev za furmane, kakor imajo zdaj veliki hoteli garaže. Furmani so se ustavili v Bazovici in tu prenočevali, na vse zgodaj pa so odrinili proti Trstu. Furmani, ki so vozili seno s Pivke, pa so prenočevali v Lokvi v gostilni pri Muhi. Ko so se vračali in so bili žejni, pa so se ustavljali tudi v Bazovici. V Bazovici je bilo takrat 60 volov, zdaj je še samo eden. Je pa več avtov. Takrat so Bazovke nosile na glavi mleko v Trst, potem so ga vozili z oslički in s konji, zdaj ga z avti.

Pred 70-80 leti je malokateri vaščan imel stalno delo v mestu. Nekateri so «malovarili», tam

Jože Marc

od leta 1890-1895. Potem pa so vozili v Trst «batudo»-gramoz, seveda z volovi. Kdor ni imel volov, je sam nabiral kamenje in pripravil gramoz, ki ga je spravil do ceste in tam prodal. Skromen je bil zaslužek za trdo delo. Gramoz so vozili do postaje pri Sv. Andreju, potem do Senenega trga. Za 1 kub. m gramoz so pri Sv. Andreju dobili 3 krone, potem pa 30 krajcarjev več. Ob cesti v Bazovici pa so dobili za 2 kub. 1 goldinar in 10 krajcarjev. V Trstu so takrat rabili gramoz za ceste-ulice, ki seveda niso bile še asfaltirane in tlakovane. Največ gramoz so požrle ceste pri Sv. Andreju in pri Sv. Jakobu.

Mleko so takrat prodajali po 12 krajcarjev, za liter vina pa so dali 40 krajcarjev. Za 1 kub. m

gramoza, ki so ga sami pripravili in pripeljali v Trst, so torej dobili 7,5 l vina. Za liter vina pa so morali dati — in ga prinesli v Trst — 3,5 l mleka. V primerjavi z današnjo ceno kruha in mleka pa je bilo tedaj mleko dražje kot danes. Za liter mleka si namreč dobil kilogram kruha.

Ni bilo lahko, ne, življenje v starih časih, pravi naš «Fronc». Trdo je bilo treba delati. Večkrat, verjetno bolj kot zdaj, je suša vse pobrala. Živina je bila podvržena boleznim in ni bilo takih zdravil kot zdaj. Seno so kupovali na Pivki, v Čičariji in v Brkinih. Huda je bila za košnjo. Tudi v Bazovico so prihajali kosci iz Brkinov in iz Čičarije, pa tudi iz Vipavske doline.

Dobro, da so zdaj kosilnice. Če jih ne bi bilo, kdo bi sploh kosil travo!

Jože Marc se spominja tudi pisatelja Ivana Cankarja, ki je včasih prišel v Bazovico. Med njegovimi prijatelji je bil tudi domačin-učitelj Miha Urbančič. Cankar je zahajal v Urbančičovo gostilno «Pod lipo» in v družbi svojih prijateljev rad prepeval slovenske narodne pesmi.

«Ste tudi govorili z njim?»

«Ne. Veste, mi smo bili preprosti kmetje in si nismo upali zraven. Ko smo zvedeli, da so Cankar in njegovi prijatelji v gostilni, smo šli tudi mi, da smo poslušali njihove spodbudne besede in petje. To so bili možje.»

Ko sva končala najin pogovor in sem se mu zahvalil za vse, kar mi je zanimivega povedal, sem možakarja spravil še v «škatico».

A. B.

Alojz Križmančič

Lojze Križmančič iz Bazovice štev. 70 je upokojenec, dela na svoji kmetiji in v glavnem skrbi za svojo živino. Član zavarovalnice je postal leta 1924 po smrti svojega očeta, v odboru zavarovalnice je od leta 1927 in je že imel razne funkcije. Zdaj je član nadzornega odbora. Z njim smo se dne pogovorili o načinu delovanja zavarovalnice.

Člani zavarovalnice imajo svoj letni občni zbor običajno v prvi polovici januarja. Pred obcnim zborom imajo člani zavarovalnice v posameznih vaseh (Bazovica, Gropada, Padriče in Jezero) svoje sestanke, na katerih izvolijo svoje predstavnike v odbor. Vsaka vas ima svoj vaški odbor s tajnikom. Glavni odbor sestavljajo: predsednik, podpredsednik, glavni tajnik in dva vaška taj-

nika (Padriče in Gropada), blagajnik, 1 zastopnik za Jezero, 3 nadzorniki, 3 cenilci, 3 pomočniki veterinarja ali «lečniki», 6 odbornikov. V odboru so zastopane vse vasi. Na obcnem zboru določijo dneve za cenitev živine, ceno (po 3 kategorijah) in tarifo. Živino ocenjujejo trije cenilci skupno s tajnikom. Tarifa, ali odstotek zavarovalnine, plačajo zavarovalnici v dveh obrokih. Tarifa znaša zdaj 2 odst. zavarovalne vsote. Zavarovanje traja od cenitve do cenitve. V primeru, da ima zavarovalnica velike izdatke in jih ne bi mogla kriti, se določi dodatni povisek odstotka.

Kakšne koristi imajo člani zavarovalnice?

Zavarovalnica plača vse stroške za veterinarja in za zdravila.

V primeru pogina zavarovane živine prejme član stoddotno zavarovalnino ter izplačilo raznih stroškov (za veterinarja, klavnico, prevoz, trošarino itd.).

V primeru zasilnega zakola, če je meso užito, gospodar proda živino ob navzočnosti enega ali dveh odbornikov, prejme od zavarovalnice razliko od izkupička in zavarovalne vsote ter izplačilo raznih stroškov. V primeru potrebe si člani pomagajo med seboj.

Dolžnost člana je, da plača zavarovalnino, da takoj prijavi vsak primer bolezni, ali težkega poroda. «Lečnika», ki je v vsaki vasi, pomaga sam, ali pokliče veterinarja. Če član ne prijavi takoj bolezni, mu zavarovalnica ne izplača nobene odškodnine.

Razne funkcije v odboru zavarovalnice so častne. Predsednik, tajnik in blagajnik dobivajo letno nekaj sto lir nagrade, kot neko moralno priznanje.

Lojze Križmančič pravi, da je zavarovalnica preživljala hude čase v letih gospodarske krize pred zadnjo svetovno vojno, ko nekateri člani niso mogli plačevati zavarovalnice in je bilo tudi mnogo primerov bolezni in poginov živine.

Nekaj iz zgodovine Bazovice

Pritožbe in zahteve za Bazovico, Padriče in Gropado

Prvi zapisani podatki o Bazovici so iz leta 1336, ko so zgradili prvo cerkev.

Leta 1785 se ustanovi kaplanija, prej je bila podružnica Gročane.

Leta 1892 je ustanovljena župnija.

Prvi kaplan (1786) je bil pater Ciprijan, kapuciner.

Sola je bila zgrajena leta 1844. Prvi učitelj je bil Janez Woleng (do leta 1848), nato Matija Pavlovič (celih 20 let).

Prvi župnik je bil Janez Vovk. Cerkevne orgle so kupili leta 1868 v Brescii za 1400 fiorintov. Bazovica je leta 1806 štela 339 prebivalcev.

Bazovska župnija je imela leta 1806 skupno 576 prebivalcev, leta 1920 jih je bilo 1709, leta 1965 pa 1327.

Na strelišču blizu Bazovice so pod fašistično svinčenko 6. 9.

1930 padli Ferdo Bidovec, Franjo Marušič, Zvonimir Miloš in Alojzij Valenčič. Skupno z imeni padlih herojev se je tedaj ime Bazovica razširilo po vsem svetu.

Na kraju ustrelitve stoji skromen spomenik.

V Bazovici je: 720 prebivalcev, poštni urad, občinska izpostava, karabinjerska postaja, financarska postaja, postaja gozdne milice, sedež mestne straže, župnijski urad, farna cerkev, osnovna šola, otroški vrt, prosvetno društvo «Lipa», društvo «Slomškov dom», športno društvo «Zarja», Zavarovalnica za govejo živino, Pogrebno društvo, kino dvorana, javna telefona (2), občinski ambulatorij, ambulatorij INAM-INADEL, tovarna sodovke, gostilne (8), bar, pekarni (2), obrtne delavnice (8), mesnici (2). Avtobus-

ne zveze: Trst — Reka — Vreme — Trebče — Fernetiči.

Ob začetku vasi, blizu postaje gozdne milice, stoji znamenje — «pila», ki ima v kamen vklesan napis:

«Ne včaske komun nezh s tem pilem —

Zheger bo niva je gospodar od pila —

Te more stat do perpetua — 1827 —

SMMna — S. Elena FF. GM»

Kakor že pred 52 leti se kmetje iz teh vasi pritožujejo zaradi tržaških izletnikov, ki delajo škodo po travnikih, odmetujejo škatle in razne odpadke. Kmetje se tudi pritožujejo zaradi škode, ki jo povzroča s svojimi orožnimi vajami in tanki.

V Bazovici se pritožujejo zaradi slabe električne razsvetljave, zlasti v predelih, kjer so zrasle nove stavbe. V starem predelu vasi si želijo boljše vzdrževanje notranjih poti.

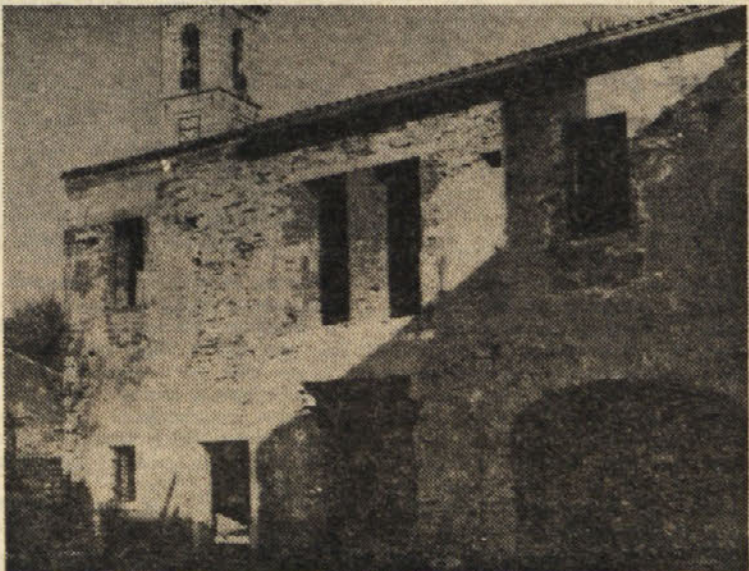
V Bazovici je precej ulic, ki jih je treba poimenovati, nato pa jih oštevilčiti, da ne bo več takega nereda v hišnih številkah.

Bazovci tudi želijo, da bi občina dala na razpolago kos svojega zemljišča v vasi, da bi postavili spomenik padlim.

V Padričah je tudi nujno potrebno razširiti omrežje javne razsvetljave, ker se tudi v tej vasi zelo razvija gradbena dejavnost.

Padričani se že več časa ježijo zaradi odlaganja smeti in odpadkov v bližini vasi in zahtevajo ureditev cestnih odtočnih kanalov.

V Gropadi še vedno čakajo na ureditev kanalizacije in se pritožujejo zaradi pomanjkljive javne razsvetljave. Prav tako zahtevajo popravilo poti, ki vodi do mejnega bloka in poti v Padriče.

Prosvetni dom v Bazovici, ki ga je treba še dokončati

ODBOR ZAVAROVALNICE V LETU 1967

Predsednik: Zorko Grgič — Bazovica 191

Podpredsednik: Miro Zagar — Bazovica 22

Tajnik: Miro Križmančič — Bazovica 43

Blagajnik: Edvard Grgič — Bazovica 156

Člani odbora za Bazovico: Andrej Križmančič — odbornik — Bazovica 86

Andrej Metlika — odbornik — Bazovica 32

Alojz Križmančič — revizor — Bazovica 70

Franc Skok — pomočnik veter. — Bazovica 78

Ludvik Križmančič — cenilec — Bazovica 140

Odbor za Padriče

Just Grgič — tajnik — Padriče 17

Rudolf Kale — pomočnik veter. — Padriče 29

Rafko Grgič — cenilec — Padriče 52

Silvester Grgič — revizor — Padriče 23

Josip Zagar — odbornik — Padriče 70

Milan Grgič — odbornik — Padriče 56

Odbor za Gropado

Viktor Križmančič — tajnik — Gropada 98

Franc Možina — pomočnik veter. — Gropada 65

Rudolf Gabrielli — cenilec — Gropada 6

Aleksander Možina — revizor — Gropada 90

Avustlin Sosič — odbornik — Gropada 31

Stanislav Grgič — odbornik — Gropada 14

Jezero

Franc Guštinčič — zaupnik — Jezero 7

RAZGOVOR Z DOMAČIM VETERINARJEM DR. LEOM KRALJEM

Nekatere bolezni goveje živine pri nas

V tej izredni prilogi, ki je posvečena 70-letnici Zavarovalnice za govejo živino v Bazovici, bi seveda moral biti objavljen tudi strokovni članek o živinoreji. Namesto strokovnega članka o eni ali drugi bolezni, o krmi, itd., objavljamo v poljudni obliki vsebino dolgega razgovora z bazovskim rojakom, veterinarjem dr. Leonom Kraljem, ki dobro pozna razmere domače živinoreje in sodeluje kot strokovnjak z zavarovalnico.

Pred nekaj leti so bile bolj razširjene različne kužne bolezni goveje živine. Z napredkom znanosti in farmacevtske industrije je tudi veterinarska služba prisila do učinkovitih sredstev. Skupno s sanitarnimi ukrepi in z razvojem kulture kmečkega prebivalstva je vse to pripomoglo, da se kužne bolezni zdaj ne pojavljajo več tako pogosto kot pred leti. Če se pojavijo, kakor npr. slinavka in parkljevka, pa se s primernimi ukrepi, cepitvami itd. prepreči širjenje okužbe in večja škoda.

Zlasti v okolici mest, kjer je kolikor toliko lažja prodaja mleka, živinorejci želijo imeti visoko produktivne krave, da imajo čimveč mleka. Take krave pa seveda potrebujejo primerno, visoko kvaliteto hrano. Toda hrana, krmljenje živine je v naših krajih ostalo več ali manj, razen malih izjem, skoraj enako kot pred leti. Malenkostno se je izboljšala, vsekakor pa ne v toliko meri, da bi ustrezala potrebam in zahtevam večje in boljše proizvodnje. Splošna ugotovitev strokovnjakov je ta, da naši živinorejci ne krmlijo še pravilno goveje živine, zlasti krav mlekaric. Posledic morda ne opazimo takoj, pozneje pa jih grenko občutimo.

Zaradi nepravilnega krmljenja, neprimernih in nezadostnih krmnih obrokov se pojavljajo različne bolezni, s katerimi imajo veterinarji opravka po vseh vaseh. Kakor človek in rastline, tako tudi živali potrebujejo določeno količino hrane in v tej hrani določene količine različnih snovi. Pomankanje, ali nezadostna količina ene izmed snovi (npr. kalcij, fosfor, železo, vitamini, itd.) povzroča obolenja in negativno vpliva na rast in na proizvodnjo. Živinorejci morajo vedeti, koliko krme in kakšna krmila potrebuje živina. Količina in sestava obrokov so različni za telice, mlekarice, breje krave, itd. Pri nepravilnem krmljenju in sestavljanju krmnih obrokov se lahko tudi zgodi, da dajemo živini nekatere snovi v preobilni meri in imamo zato nepotrebne stroške. Strokovnjaki so izdelali točne tabele, koliko in kakšno krmo potrebuje živina. Na posameznih področjih pa je treba ugotoviti, kaj vsebuje in česa nima krma v zadostni meri. Da pridemo do teh podatkov, je treba napraviti analizo sena in analizo travnikov. Ko vemo, kakšnih snovi ni dovolj v senu, pomeni da moramo zboljšati travnike s primernimi gnojili, obnem pa dajati živini taka krmila, ki vsebujejo snovi, katerih ni dovolj v senu.

Navedel bom nekaj bolezni, ki imajo vzrok v nepravilni, nezadostni prehrani.

Puerperalna pareza. Nekaj ur po porodu krava obleži, ne more vstati, ne je, ne pije, se poti, telo se ji ohladi, zvije glavo nazaj, zadnji del telesa je paraliziran.

Vzrok? Glavni vzrok je pomankanje kalcija (apna) v krmi. Vsa živina potrebuje kalcij, zlasti pa breja krava za okostje teleta in mleko, ki se nabira v vimeni. Takoj moramo poklicati živinozdravnika, ki pomaga s kalcijevimi preparati.

Kostolomnica. Živina grize jaso, liže zid, žre kose opeke, omet, cunje, v slasti ji gre gnojnica, itd. Krava mlekarica ne daje dovolj mleka. Žival se ne razvija normalno, se ne redi, počasi hira,

lahko si položi noge. Zaužiti predmeti povzročijo kronični črevesni katar in hude poškodbe želodca ter črevesja. Za kostolomnico zbolijo zlasti breje in visoko mlečne krave. Kostolomnica je potrjena zlasti živina, ki ne gre na pašo in živi v slabo zračenih, zatohlih in umazanih hlevih.

Vzrok? Pomankanje kalcija, nekaterih rudnin in vitamina D. S pravilnim krmljenjem preprečimo bolezen. Živini moramo pokladati boljše vrste sena in dodati močna krmila. Dnevni obrok dodamo nekaj žlic klajnega apna in preparate, ki vsebujejo vitamin D. Ne smemo pa iskati rešitve le v nekaj gramih mineralne snovi, ki jih kupimo v trgovini. Ugotovljeno je namreč, da žival slabo izkorišča take neorganske dodatke v krmi. Bolje izkoristi vezane mineralne snovi v krmi, snovi, ki jih sama rastlina vsrka iz zemlje in so postale njen sestavni del. Take snovi žival prebavi skoraj v celoti.

Jalovost. Vedno bolj pogosti so primeri jalovosti. Krava je sicer zdrava, lepo rejena, toda živinorejci dela preglavice in skrbi, ker se ne obreji. Najrajši bi jo prodal.

Če niso vmes kakšna obolenja, ki jih živinozdravniki lahko takoj ugotovi, tiči vzrok jalovosti v nepravilni prehrani, pomankanju kakšne mineralne snovi ali vitamina, nezadostnem gibanju na zraku. Ko gre žival na pašo običajno zgine jalovost.

Se nekaj o drugih bolj razširjenih boleznih.

Poporodna infekcija telet. V prvih 10 dneh oteče telčku popek, ima hudo smrđljivo drisko, dobi pljučnico, ali oteklino na sklepih nog. Tele pogine, če pa se ohrani pri življenju, hira in ostane šibko.

Vzrok? Infekcija. Pojav je odvisen od lokalizacije infekcije (na primer oteklina na popku pomeni, da je nastala infekcija na popku, ker ga pri porodu nismo dezinficirali).

Da preprečimo infekcije, moramo pri porodu zelo paziti na snago in higieno. Čist hlev, čiste roke, razkužene naprave, dezinfekcija popka, itd. V primeru infekcije, takoj poklicati veterinarja.

Mastitis, ali vnetje vimena. Ta bolezen je precej razširjena. Del vimena oteče in postane trdo, ne daje več mleka. Krava lahko dobi zelo visoko mrzlico, vime jo zelo boli. Če je pravočasno ne zdravimo, lahko presuši, ali pa nastanejo v vimeni grdi abscesi.

Vzroki. Mastitis povzroči nepravilna molža, nesnaga vimena in stelje, mrzla in vlažna tla (cement). Pri molži ne sme ostajati mleko v vimeni, prav tako pa ga ne smemo izžemati prav do zadnje kapljice. Če uporabljamo stroj za molžo, ga ne smemo pustiti, da sosa v prazno, saj ima znak, da mleko ne teče več. Vime mora biti vedno čisto in stelja pod vimenom ne sme biti umazana. Na mrzlem in vlažnem cementu se vime preveč ohladi in je bolj podvrženo obolenju.

Takoj ko zaznamo prve znake obolenja, pokličemo živinozdravnika. Zdravljenje traja nekaj dni, posledice pa skoraj popolnoma izginejo po naslednji otelitvi. Če pa zanemarimo, je nevarnost, da krava presuši (zgubi mleko) na obolenem delu vimena.

Navedel smo le nekatere bolezni, nismo pa omenili tuberkuloze in bruceloze. Tuberkuloza je bila precej razširjena, medtem ko so zelo, zelo redki primeri bruceloze.

V teku je asanacija goveje živine, da se odpravita iz hlevov tuberkuloza in bruceloza. Živinorejci so spoznali, da so zadavni ukrepi potrebni in koristni. Marsikomu je hudo, da mora izločiti iz svojega hleva, prodati kravo, ki se mu zdi zdrava in mu daje dosti mleka, pri pregledu in s

tuberkulino pa ugotovijo, da ima tuberkulozo. Toda prepričati se moramo, da se živinorejci ne bo mogla ohraniti in napredovati. Če ne bomo popolnoma odpravili iz vseh hlevov tuberkuloze in bruceloze.

Ko kupujemo živino moramo zahtevati veterinarsko spričevalo, iz katerega mora biti razvidno, da sta bila tuberkulinski in brucelozni pregled negativna.

Marsikatero bolezen in nevarnost bomo preprečili, če bomo skrbeli za zadostno in pravilno krmljenje, za higieno in snago. Imeli bomo zdravo živino in več mleka, manj stroškov in večje dohodke. Ko bomo dosegli asanacijo goveje živine in popolnoma odpravili tuberkulozo in brucelozo iz naših hlevov, bomo imeli večje in lepše možnosti, da bomo dobro prodali plemenito živino in mleko. Da bomo imeli dobro krmo, moramo izboljšati travnike in pašnike. Da bo živina ostala zdrava, pa moramo tudi skrbeti, da bomo imeli sodobne, zračne in prostore hleve ter da bomo živino gnali na pašo.

RAZDELJEVANJE NAGRAD ŽIVINOREJCEM

V torek, 30. januarja, ob 10.30 bo v sejni dvorani Trgovinske zbornice — Ul. S. Nicolò 5/A, podelitev nagrad živinorejcem s Tržaškega, ki so se udeležili nagrađnega tekmovanja za zboljšanje hlevov.

ŠTEVILO ČLANSTVA IN ZAVAROVANE ŽIVINE

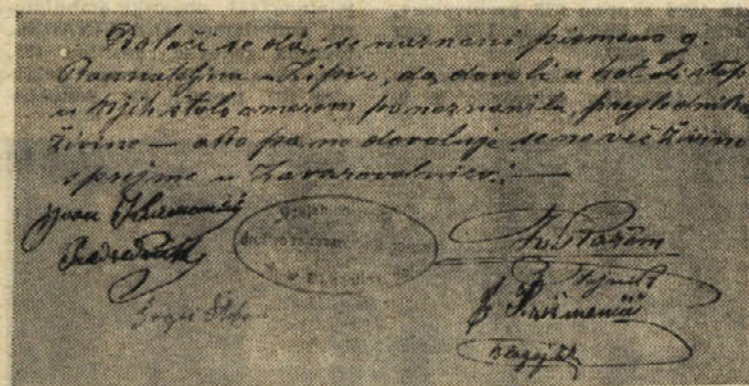
ČLANSTVO		ZAVAROVANA ŽIVINA V LETU 1967					
		krave	junice	junčki	voli	biki	Skupno
Bazovica	60	202	30	2	1	2	240
Gropada	39	77	17	2	6	—	102
Padriče	19	31	7	6	2	—	46
Jezero	5	14	4	—	—	—	18
Skupno	123	327	58	10	9	2	406

Zanimivi izvlečki iz društvenih knjig

(Nadaljevanje z II. strani)

majhne plače. Pridelek krme je bil zelo pičel, zato se odbor obveže, da bo posredoval pri oblasteh za pomoč. Predsednik tudi pove, da so na Tržaškem prvič začeli z umetnim oplojevanjem goveje živine. Živinorejci so se nezaupljivi in odbor sklene, da bo zaprosil kmetijski urad, naj priredi tečaj, da bodo o tem kmetje poučeni.

Na občnem zboru 11. januarja 1953 med drugim imenujejo Ivana Mahniča iz Bazovice za častnega člana v znak priznanja za

njegovo dolgoletno delovanje v korist zavarovalnice. Na občnem zboru 10. januarja 1954 se živinorejci pritožujejo, da mesarji nočejo odkupovati stare živine in da se z njimi celo norčujejo. O tem problemu razpravlja odbor na svoji seji 17. januarja in povabi na sejo tudi živinorejce s Proseka, iz Trebče, Lonjerja, Katinare in repentaborske občine. Vsi se pritožujejo in očitajo mesarjem, da se ne zavedajo, da imajo svoj zaslužek prav od živinorejcev. Ivan Mahnič med dru-

OD LETA 1910 DO LETA 1967

Zavarovanih je bilo skupno 33.080 glav goveje živine

O delovanju in koristnosti zavarovalnice za govejo živino v Bazovici pričajo tudi statistični podatki (od leta 1910 naprej) o številu zavarovane živine, primerih poginov, zasilnega zakola, števila odborovih sej in občnih zborov ter članstva.

Na podlagi teh podatkov lahko ugotovimo, da je bilo od leta 1910 do vključno leta 1967 zavarovanih pri tej zavarovalnici skupno 33.080 glav goveje živine. V teh letih je bilo 79 primerov pogina in 506 primerov prisilnega zakola živine. Odborniki so imeli v vseh teh letih 370 sej, občni zbori pa so bili redno vsako leto, tudi med prvo in drugo svetovno vojno. Največ članov je štela zavarovalnica leta 1923, in sicer 255, najmanj lani (123).

Zavarovalna premija se je sukala od 1 odst. do 3 odst. očitve. Najvišja premija (3 odst.) je bila v letih 1932, 1934, 1950, najnižja (1 odst.) pa v letih 1923, 1929, 1930, 1938, 1939, 1940, 1941, 1944, 1945, 1958, 1963, 1965.

Odbor je imel največ sej v letih 1912 in 1913, 1914 in 1926. Največ zavarovane živine je bilo leta 1920, in sicer 743, leta 1921 (738), leta 1913 (733), najmanj pa leta 1967 (406). Število zavarovane živine je precej naraslo od leta 1911 (543) do leta 1912 (716), ter v letih 1919-1920 (od 670 na 743). V naslednjih letih, in sicer leta 1921 in leta 1922 pa zabeležimo precejšen padec (od 738 na 641), nato pa v letih 1943-44 (od 647 na 520). V zadnjih letih se je število zavarovane živine povečalo v letih 1948-1949 (od 479 na 540), v letu 1950 na 554, leta 1955 pa na 581. Od tedaj beležimo znižanje na sedanje število.

Največ poginov živine je bilo leta 1912 (9) leta 1913 (7) in leta 1910 (6). V zadnjih letih se je število poginov znatno znižalo, kakor se je tudi v primerjavi z dobo od leta 1910 do leta 1940 znatno znižalo tudi število primerov zasilnih zakolov. Zasilnih zakolov je bilo največ leta 1931 in sicer 23 (na skupno 601 zavarovano govedo).

To jasno dokazuje, kako vplivajo na padec poginov in zasilnih zakolov novi medicinski preparati, veterinarska služba, večja skrb živinorejcev ter izboljšanje hlevov.

zavarovano glavo. Finančni urad je celo zahteval plačilo tudi za deset let nazaj. Posredovali so na raznih mestih, a zaman. Zaradi suše je bil reven pridelek krme. Odbor posreduje pri ravnatelju Urada za kmetijstvo in med drugim predlaga razne ukrepe v korist živinorejce, in sicer višjo ceno mleka, oprostitev plačila trošarine v primeru zasilnega zakola, asanacijo živinorejce, pri kateri bo zavarovalnica sodelovala. Dne 1. decembra 1962 zavarovalnica organizira zborovanje živinorejcev iz vseh bližnjih vasi. Skupno s predstavniki kmečkih organizacij razpravljajo o prodaji mleka in nujnosti zvišanja odkupne cene.

Na občnem zboru 23. januarja 1966 strokovnjak Italo Tagliaferro, funkcionar kmetijskega nadzorništva, pohvali delovanje zavarovalnice in zavednost članov ter pripomni, da je ta zavarovalnica ena izmed najstarejših v Italiji. Vprašanje cene mleka ni še rešeno in o tem so večkrat razpravljali na sejah odbora in na občnih zbiorih.

V zapisnikih so vsa leta podrobno navedeni primeri zasilnih zakolov, obolenj in izplačila odškodnine. Tega nismo navajali, sicer bi bilo predolgo. Za vsak primer so tajniki zabeležili, če je član spoštoval pravila zavarovalnice ali ne. Če je bilo vse v redu so mu točno izplačali, če pa ni upošteval pravil, na primer ni takoj obvestil pomočnika veterinarja ali odbornika o bolezni živine, mu odškodnino niso izplačali.

Vsekakor so društvene knjige zaklad zelo zanimivih podatkov in pričajo o vestnem ter požrtvovalnem delu odbornikov in zavednosti članov.

DNEVI V SLIKAH

V torek je v Slovenskem klubu predaval o stoletnici preporoda na Slovenskem prof. Branko Marušič (desno) iz Nove Gorice. Na sliki je poleg njega dr. Vlado Turina.

V sredo je v mali dvorani Kulturnega doma v okviru KASTE predaval prof. Boris Mašera iz Gorice o stroju in delovanju dežele Furlanije - Julijske krajine.

V četrtek po šesti uri zvečer na Proseku in Kontovelu ni bilo ljudi po cestah. Vsi so sedeli pri televizorjih doma ali pa v društvenih prostorih (na sliki) ter zaverovani gledali prenos ljubljanske televizije. (Beril članek spodaj!)

Zbor Jacobus Gallus je imel v četrtek svoj redni letni občni zbor. Na levi sedi zborovodja Ubaldo Vrabec, zraven pa dr. Hlavaty po zdravilja zborovalce v imenu Slovenske prosvetne zveze.

Prosek in Kontovel na ljubljanski televiziji

V četrtek se je v prvi izmed oddaj ljubljanske televizije z naslovom «Nasi zbori» predstavil pevski zbor «Vasilij Mirko» s Proseka in Kontovela. Avtorji so oddaji dali naslov «Tam, kjer se konča nas Kras».

Na televizijskem zaslonu je tako spet zazivel odlomek iz življenja naših ljudi. Filmska kamera je sprejela o kraju in ljudeh, ki živijo tam, kjer si Kras in jadranska obala podajata roke. Medtem ko smo poslušali pesmi kvalitetnega zbora, se je kamera sprehajala po kraški panorami, od skrivala posadbe in kamnite stene nad njimi, govorila je o arhitekturi in življenju znotraj k ozkim ulicam stisnjenih prosekskih in kontoveljskih hiš. Zapeli so v bregu,

ob kontoveljskem «jezerčku», v osmici in na trgu in naposled še svečano obkroženi na odru kriškega ljudskega doma. In ko je utihnila pesem, je povezovalac z zlahko besedo spregovoril o ljudeh v teh krajih, o njihovi preteklosti in današnjem dnevu.

Oddajo so gledalci, ki lahko spremljajo slovensko televizijo, lepo sprejeli in izrazili željo, da bi življenje Slovencev v zamejstvu še večkrat našlo svoj odmev v programu slovenske televizije. Po mnenju gledalcev sta se skladno zili v prijetno celoto pesem kontoveljskih in prosekških pevcev, lepa in spretna kamera Ivana Belca, režijska zasnova Krana Cipčija ter toplja in iskrena beseda avtorja teksta Miroslava Košuta.

KINO «IRIS» PROSEK

predvaja danes, 28. t. m. s pričetkom ob 16. uri Cinemascope Technicolor briljantno komedijo:

I BARBIERI DI SICILIA

Igrajo: FRANCO FRANCHI, CICCIO INGRASSIA, GARLO HINTERMAN in DANIELA GIORDANO

Kino na Učincih

predvaja danes, 28. t. m., s pričetkom ob 15. uri ameriški barvni film, ki ga je režiral Jack Smight

DETECTIVE'S STORY

LEIGH in drugi JULIE HARRIS — JANET

IZ BOLJUNCA

„Tiče z Broda“ pri 90 letih še vedno zdrav in živahen pri svojih mlinskih kamnih

Ko smo se v četrtek popoldne pojavili na dvorišču mlina na «Brodu» (v Boljuncu), smo zagledali možakarja, ki je kar «korajzno» žagal debel čok. Vprašali smo ga, ali pozna «Tičeta z Broda», na kar nam je odgovoril: «Ta močnjaz. Kaj bi radi? Čudno se nam je zdelo. Ne, ni mogoče, da je ta človek praznovan pred nekaj dnevi kar 90. rojstni dan. Še enkrat smo ponovili: «Kaj, da ste vi Tiče z Broda. Prav tiči, ki je praznoval v torek 90 let? Z močnim in lepoženim glasom nam je odgovoril: «Nisem jih praznoval, ampak imel pa sem jih, in prav v torek 23. t. m. Samo počakajte malo, da grem v mlin, da ustavim kamen, ker, če se pokvari, ga moram sam popraviti. Današnja mladina ne zna nič. Tako nam je odgovoril ter še nadaljeval: «Veste, dokler sem jaz živ, mora mlin vedno teči. Ko pa bom umrl, pa naj napravijo, kar hočejo. Nato jo je Tiče mahnil v mlin ter skoraj skočil po stopnicah do mlinskega kamna, ki se je vrtil in mel vse jutro.

Matija Petros, ali «Tiče z Broda» kot ga vsi kličejo in ga pod tem vzdevkom bolj poznajo, je najstarejši mlinar v naši okolici. Prav gotovo pa je najstarejši tudi v vsej deželi. Rodil se je 23. januarja 1877 v Boljuncu. Oče je bil delavec, ki je v prostem času tudi obdeloval nekaj zemlje. Matija je imel še druge sestre in brate, tako je moral takoj po končani osnovni šoli iti delat, da pomaga s svojim deležem številni družini. V svojem življenju, je Matija mnogo delal, in to pri podjetjih tako v Miljah kot v Trstu, na Opčinah itd. Iz Boljunca je v omenjene kraje vedno pešal, ko je bil on mladi, ni bilo avtomobsov, še manj pa toliko avtomobilov kot dandanes. Če je kdo imel bicikel, je bil to že luksuz.

Vojaški rok je Tiče z Broda

služil v Trstu v vojašnici pri Sv. Andreju. Leta 1900 se je oženil z domačinko Katarino Zerjal, katero mu je v zakonu povila dva otroka, hčerko Milo in sina Mirko, pri katerem tudi živi. Dve leti po poroki je žena najprej vzela v najem mlin na «Brodu», nato pa ga kupila. Matija pa je kot pridlen delavec in skrben gospodar vseeno še za nekaj časa delal pri raznih podjetjih ter zvečer in ponoči delal tudi v mlinu, da čimprej izplača dolg. Kot nam je Matija povedal, je bilo v starih časih v naši okolici kar 23 mlinov, ki so vsi delali. Sedaj pa so samo še trije. Kakšen dober spomin ima Tiče z Broda, naj omenimo, da nam je našel vse mlince in mlinarje, je imensko in po vzdevu. Povedal nam je, kako je bilo s prvo veliko stavko, ki je bila leta 1902 in kako je tudi on staval ter se tako pridružil boju za pravice delovnega ljudstva.

M. M.

PREGLED DELA

Zbor «J. Gallus» je imel občni zbor

Za novega predsednika so izvolili Pina Rojca

V četrtek 25. t. m. je bil v društvenih prostorih v Ul. R. Manca devet redni občni zbor pevskega društva «Jacobus Gallus». Zal udležba članov ni bila takšna, kot bi bilo za občni zbor tega tako pomembnega društva želeli. Skoda, da niso bili prisotni vsi člani zbora, ker se je na tem, kot na vseh občnih zborih, marsikaj važnega govorilo in sklepalo.

Predsedniško poročilo je podal član odbora Pino Rojca, ki je bil na redni seji 14. decembra 1967 po predsedniškem odhodu izvoljen za namestnika predsednika. V svojem poročilu je Rojca podal obračun celotnega delovanja zbora. Našel je, kje je zbor nastopal. Tako delovanje kot repertoar zbora je bilo v pretekli sezoni zelo pestro, bogato in zadovoljivo. Saj je zbor sodeloval pri raznih proslavah, prireditvah, snemanju na tržakijskem radiu, na tekmovalnih ter je še priredil samostojne koncerte in družabne večere za člane in prijatelje. Rekli smo, da je bil tudi repertoar bogat, saj so v preteklem letu izvajali štideset različnih pesmi in v raznih jezikih. V svojem poročilu se je namestnik predsednika zahvalil vsem podpornim članom in ostalim prijateljem in ustanovam, ki so zbor moralno in gnotno podpirali in s tem omogočili delovanje in javno udeleževanje zbora. Rojca je v poročilu obžaloval, da je kljub vztrajnemu iskanju novih pevcev, tako s strani pevcev samih kot z oglaševanjem v časopisih, zbor Gallus pridobil samo pet novih pevcev. In to je res žalostno. S tem se vidi, da mladina nima preveč zanimanja do petja in se ne čuti zvrhovati, kajti res je, da redno udeleževanje pri vajah in nastopih zahteva velike žrtve.

Na koncu poročila je Rojca rekel še tole: «Lahko trdimo, da smo v pretekli sezoni pokazali zadovoljivo delovanje, vendar smo se morali tudi odrediti marsikateremu načrtu zaradi najrazličnejših objektivnih ovir. Upamo in želimo, da bo v prihodnjih poslovnih dobi mogoče uresničiti vse tiste načrte, ki smo jih morali do danes odložiti.»

Nato je predsednik SPZ dr. Hlavaty pozdravil občni zbor ter dejal, da smo lahko vsi tržaški Slovenci ponosni na pevski zbor Gallus, ker prinaša naso lepo slovensko pesem

povsod. Zazel je vsem članom zbora, kot novemu odboru še polno nadaljnjih uspehov. Občni zbor je se pozdravil M. Magajna v imenu prosvetnega društva «I. Cankar».

Nato je sledila diskusija, katere se je udeležilo mnogo članov zbora. Po diskusiji so bile volitve novega odbora, pri katerih so bili izvoljeni: Pino Rojca za predsednika zbora in prof. Ubaldo Vrabec za predsednika umetniškega sveta, za odbornike pa Maja Fonda, Gracela Štoka, Marta Ščuka, Nadja Ivančič, Ana Mikulus, Maja Pertot, Ljuba Nardin, Sandro Zerjal, Rado Starec, Boris Gombac, Janko Ban, Anton Ferri in Pavle Ferluga.

S PROSEKA

Zadnjič smo spremili IVANA BANA

V torek, 23. t. m. smo na Proseku pokopali Ivana Bana. Mnogi, ki ga je pospremili k zadnjemu počitku na domače pokopališče, venci in cvetice so nam pričali, da so imeli Prosečani, Kontovelci in ljudje iz sosednih krajev pokojnega Ivana zelo radi.

Ivan Ban, ki se je rodil na Proseku pred več kot 75 leti, je bil v svojem življenju vedno prijatelj vsem dobrih in poštenim ljudem. Ta njegov značaj, ki v življenju ni

GOVOR DEŽELNEGA ODBORNIKA ZA KRAJEVNE USTANOVE

Deželna nadzorna dejavnost se izboljšuje in spopolnjuje

Nadzorni odbori spoštujejo pri svojem delovanju avtonomijo krajevnih ustanov

Ob umestitvi novega predsednika videškega pokrajinskega nadzornega odbora, ki ga vodi Gancarja Paganica, o čemer smo že na kratko poročali, je imel predsednik deželnega odbora tudi krajevne ustanove Vicario čaljši govor, v katerem se je najprej dotaknil dela tega odbora, zatem pa orisal dosežke uspehe in pomen deželne nadzorstva nad delovanjem krajevnih ustanov sploh.

Odbornik je dejal, da je začel zakon o deželnih nadzornih organih 2. marca 1966 dejansko delovati 1. julija 1966 ter da se je sedaj

začelo normalno delo, ker so si odbori pridobili številne izkušnje pri kočljivih nadzornih dejavnostih. Seveda je imel največ dela videški nadzorni odbor, ki šteje videška pokrajina največ občin.

13 mesečna dejavnost, je dejal Vicario, je vsebovala mnogo težkosti, tudi glede raznih raznih ukrepov. Ko je bila kakšna negotovost, so jo predsedniki pokrajinskih in deželnega odbora čisto reševali skupno. Tudi v prihodnosti bo deželno odbornišvo za krajevne ustanove nadaljevalo svojo dejavnost v sedanjem smislu in v potrebi tudi okrepljeno, da se zagotovi normalnost raznih služb, pravilno ravnanje z osebnimi itd. Nov nadzorni organi, ki jih je ustanovila avtonomna dežela so dobro prestali preizkušnjo in pokazali, da dobro delujejo. Res je, da je prišlo tudi do kakšne negativne poteze, ki je naletela tudi na negativno reakcijo, kar pa je razumljivo, saj je to spadalo v začetne težave. Zato so se tudi čule nekatere pritožbe, glede delovanja nadzornih organov. Pri tem je treba upoštevati, da se je na nekaterih omenjenih sektorjih, kakor na primer pri proračunskih krajevnih ustanov, katerim je bilo treba pomagati kriti primanjkanje, nadaljevalo odborno nadzorstvo v prejšnji obliki, ki se je osredotočevalo pri osrednji komisiji za krajevne finance.

Resnična novost pa je to, da je pri vseh drugih primerih, ki so spadali pod deželno nadzorstvo, bil postopek poenostavljen in pospešen v skladu s členom 130 ustave, da je treba omejiti nadzorstvo na tiste primere, ki jih izrecno predvideva zakon. To nadzorstvo mora ugotoviti, ali so določeni sklepi zakoniti, pri čemer je treba v celoti spoštovati krajevne avtonomije, katere upošteva tudi zakon o nadzorstvu.

Nesreča pri delu

Včeraj ob 10.15 so prepeljali na ortopedski oddelki splošne bolnišnice 33-letnega Luciana Sassatella iz kraja Medicina pri Bologni, ki se je ponesrečil na delu na nekem gradbišču v Miljah.

Sassatelli, ki je uslužben pri nekem družnem gradbenem podjetju, je žagal z električno žago desko. Po nesreči mu je leva roka zašla pod rezilo, ki mu je povzročilo obširnejšo rano na dlan in bližini palca ter razne druge poškodbe. Odravnel bo v 30 dneh.

Hkrati pa je Ivan Ban nadvse ljubil svojo proseksko zemljo, jo pridno obdeloval, v njegovi kleti pa je bilo vedno nekaj sodov dobre domače kapljice. Tudi potem, ko je bil upokojen je naprej kmetoval in je poleg svojega vinograda in drugega kmetijskega dela redil živino. S tem je tudi dobro oskrboval svojo družino, ki si jo je postavil skupno s svojo družico, domačinko Olgo Terčič. Imel je štiri otroke, tri hčere in sina, ki prav tako kot oče nadaljuje s «stancanjem».

Ivan Ban je bil zaveden Slovenec in je v tem duhu vzgojil svoje otroke. Že v mladih letih je sodeloval v pevskem zboru «Hajdrin», zanimal se je za življenje in razvoj domačega gospodarskega društva, pri katerem je bil nekaj časa blagajnik.

Prva svetovna vojna ga je našla v zgodnjih letih in so mu takoj nadelo vojaško suknjo. Poslan je bil na rusko fronto na Karpate, kjer so ga kmalu Rusi zajeli in ostal je v ujetništvu od leta 1915 do leta 1919. Tudi o dogodivščinah ujetništva in prvih dveh letih revolucije je hišnim mnogokrat pripovedoval. Njegova ušesa je bila vedno na stečaj odprta domačinom, še posebej v najhujših letih naše zgodovine, kjer so se mnogokrat shajali fantje in dekleta.

V vasi se sicer vsi poznajo. Za vsakega, ki nas za vedno zapusti, čutimo, da nam je usoda izrgala nekaj, kar je bilo tudi naše. Prav smo se ločili od dragega Ivana Bana. Naj mu bo lahka domača gruda.

CASSA DI RISPARMIO DI TRIESTE PODELJUJE UGODNA POSOJILA ZA GRADNJO STANOVANJ

V veljavo je stopil deželni zakon št. 27 z dne 29. decembra 1967, ki predvideva podeljevanje prispevkov za delno kritje obresti, do največ 4% na posojila, ki so namenjena za nakup ali zgraditev novih ljudskih in ekonomičnih stanovanj.

V zvezi z navedenim zakonom je CASSA DI RISPARMIO DI TRIESTE pripravila poseben postopek za podeljevanje posojil na dolgoročno odplačevanje do 20 let in do višine 75% ocenjene vrednosti stanovanja, ki naj bi ga kupili ali zgradili.

Za informacije naj se zainteresirani obrnejo na: Sezione Credito Ordinario della Cassa di Risparmio di Trieste.

F. MC. LORREN

(Nadaljevanje s 3. strani)

— Pojasnite! — Ali se nisem dovolj jasno izrazil, Tigarovski? Samo dobro si me ogledite. Selez zdaj je Tigarovski opazil, kako mu je bil ta človek podobna. Hkrati je razumel, zakaj se mu je zdel njegov obraz tako znan... — Zares! In... — Ime mi je Petronelle z mojim potnim listom lahko mirno zginete čez mejo. Ekspres odhaja je polnoči... — Neznavec je potegnil iz žepa potni list. — Koliko stane vaše človekoljublje? — Zakaj ironija? Tigarovski je vzel potni list, vse je bilo v redu. Na sliki si je bil še bol podoben. — Vprašal sem koliko? — Recimo: deset tisoč dolarjev. In vas potni list. In — besedo, da vas opolnoči ne bo več tu... — A kdo mi jamči? — Kaj? — Da me ne boste prevarili. — Če mi plačate, zakaj bi to storil? — Deset tisoč, — je pomislil Tigarovski. — Deset tisoč... Zame to ne pomeni nič, a zanj mnogo. — Torej? — Veste, da me išče policija. Se ne bojite? — Zaprta sta krmo. Neznavec mu je izročil potni list in vozovnico. — Čudno... Tudi vozovnico ste že kupili? — Hotel sem odpotovati. Toda tako bo boljše... Tigarovski je vzel iz torbe dva zavitka: — Vas honorar. — Ko je ostal sam, se je Tigarovski nasmehnil: zdaj bom lahko začel novo življenje... Opolnoči je stopil v vlak. Poiskal je oddelke na začetku kompozicije. Z mesta, na katerem je sedel je imel dober pregled. Vlak se je premaknil in Tigarovski je kmalu zadremal. Prebudilo ga je naglo zaviranje. Vlak se je ustavil na odprti progi. V tistem hipu je skupina policajev preplavila kompozicijo

DVOJNIK

— Osebnost izkaznice! Mirno je oddal svoj potni list. Policaj je še enkrat pogledal sliko in nato Tigarovskega: — Vase ime: — Kakor piše: Petro-nelle. Policaj je izvlekel revolver: — Roke kvisku! — Toda to je pomota... — Morda... Zares nismo mislili, da vas bomo tako hitro ulovili. — Beden vohun ste, Petronelle. Z vašimi izkušnjami bi domneval, da se tako ne pride čez mejo! — Počakajte... Nisem vohun... Nisem vohun... Njegove zadnje besede so utonile v žvižgu lokomotive, ki je potegnila vlak proti omejni postaji.

SEBOFLEX

VSE ZA KINO IN FOTOGRAFSKI MATERIAL Trst. Ul. Mazzini 53 Tel. 733-361

Prijatelje in znance naprošamo da nas obiščejo

KRZNA

SUPER ELEGANTNI MODELI VISJA KAKOVOSTI VELIKI PRIHRANER PELLICERIA CERVO TRST Viale XX Settembre 16/III

FRANKO PAHOR

2ENSKA IN MOSKA KONFEKCIJA TRST UL. IRIANI, 9 DREV MIRAMARE 183

TRGOVINA ČEVLEJEV

ALTA MODA

TRST, UL. G. GALLINA 3 — TEL. 31822

IMA TE DNI VELIKO RAZPRODAJO ČEVLEJEV — OB TEJ PRILICNOSTI BOSTE ZELO UGODNO NAKUPOVALI — ČEVLIJ NAJBOLJSIH ZNAMK — NOVEJŠI MODELI

V teh dneh je bila odprta v Ul. Marconi 2 (pri Rossettijevem spomeniku) nova trgovina

MURANOART

lastnik PIPAN

Ekskluzivna prodaja: • LESTENCI IZ MURANSKEGA STEKLA • BENESKA OGLEDALA • RAZNI PREDMETI IZ MURANSKEGA STEKLA • IN PREDMETI IZ VOLTERSKEGA ALABASTRA

MURANOART

TRST - UL. MARCONI 2

Francoska sredozemska obala je zaslovela šele takrat, ko so ji dali to novo ime

Popotni
vtisi
s Sinje
obale

Kdo ne pozna sedaj svetovljanskih in razkošnih središč z zvanečimi imeni: Nica, Montecarlo, Cannes in Saint Tropez vsaj po imenu? - Prebivalstvo Nice je v sto letih naraslo od 44 tisoč na 310 tisoč - Samo v Nici je 450 hotelov

Motiv iz Nice

Del sredozemske obale, na katerem je osredotočenih nešteto očarljivih naravnih lepot ter ogromno turističnih, poslovnih, zabavnih, kakršnih je na zemlji malo, se imenuje Sinja obala. Če je ta kotiček »raja na zemlji« tako očarljiv, je tudi zato, ker so v tem kraju razkošna bogastva, brezmišlno razmetavanje denarja in predvsem od neskončne nenavadnosti od nekaterih osebnosti, ki so namenoma zgradile in postavile mit, od katerega mnogi živijo. Pravi pravzaprav, kaj je Sinja obala v katero je zaljubljenih nešteto ljudi? Ali je to zemljepisno dejstvo, ali izjemna dobro uspešna turistična poklica, ali pa srečno načrtno trgovanje? Naravne lepote, razkošje, posvetnost, bogastvo, čudovitost, razmetavanje, škandali so v tem kraju zelo zgoščeni. Vseeno, ko mislimo na razna mesta in vasi Sinje obale in na vse, kar se tam dogaja, lepo ali grobo, slabo ali dobro, dodamo našim mislim nekaj sanjarij in tudi občudovanja.

In vendar je minilo letos šele

80 let, odkar je Stephen Liegeard prvič imenoval ta kraj pod imenom »Côte d'Azur« - Sinja obala. Takšen naslov je dal pravzaprav svoji knjigi, ki je leta 1887 Académie Française nagradila. Pred tem so Francozi imenovali ta kraj preprosto »Obala«.

Sinja obala se začne takoj ob italijansko-francoski meji in se konča v bližini Toulona. Čeprav je ob obali veliko mest, vasi in nešteto prekrasnih naravnih lepot, so središča in srce Sinje obale Nica, Montecarlo, Cannes in Saint Tropez. V teh mestih je skozi vse leto nešteto zabavnih, svetovljanskih, športnih izrednih in tudi ekscentričnih prireditev.

Od Mentona do Camargue so

ostre in krasne skale, kot pri našem Devinu, nato pa dolge plaže s svetlim peskom, ki se bližajo kot srebrno pod modrim nebom in žarečim soncem.

Na prvem, čistem mestu so

Nica, Montecarlo, Cannes in Saint Tropez. V Nici so se npr. tako prebivalstvo kot stavbe v sto letih razmnožili kot gobe po dežju.

Ko je Savojska kraljevina leta 1860 prepustila to mesto Franciji, je Nica stela 44 tisoč prebivalcev. Danes šteje 310 tisoč prebivalcev in je na šestem mestu po prebivalstvu v tej državi.

Nica je eno izmed največjih turističnih centrov na svetu, lahko rečemo, izjemno turističen pojav. Nica je začela svojo »kariero« leta 1830 kot klimatski center. Danes je v tem mestu 450 hotelov in nekateri so velikanski, ogromni in zelo razkošni. To mesto ima tudi tri svetovno znane igralnice: nato še sredozemski univerzitetni center, veliko pristanišče, kjer pristajajo vse ladje, ki prihajajo in odhajajo s Korzike, ter zelo lepo in moderno letališče. Nica ima še veliko zgodovinskih zgradb in nešteto drugih spomenikov in umetnin. Ne smemo pozabiti, da je tu glavno turistično središče Francije za olje in cvetje, ki ga pošilja skoraj po vsej Evropi.

Skozi vse leto je v tem kraju mnogo turistov posebno iz Severne Evrope, kjer imajo zelo malo sončnih dni in so žejni in lačni, ne samo sončnih žarkov temveč tudi zabave in ljubezni, posebno pa severnjakov. Največ je tu Angležev, saj je v njihovo čast naslovljena najlepša ulica v mestu in se imenuje »Promenade des Anglais«. Angležev je sicer bilo tu do lanskega leta veliko število, letos pa jih bo ob vseh drastičnih gospodarskih ukrepih, ki jih je uvedla angleška vlada, prav gotovo dosti manj. Isto velja tudi za Američane, ki so bili tu stalni gostje. Tudi Johnson je preproval, da bi trošili preveč dolarjev v tujih državah, ker jih preveč požre imperialistična vojna v Vietnamu.

Nica je zelo znana po svojih igralnicah, katerih glavna naloga je da »oskubajo« bogate turiste. Marsikdo je v teh igralnicah napravil vse premoženje, ali celo izgubil življenje. Kdor ima strast

za takšno igro, je ubog, zgubljen človek.

Naj omenim, d. je leta 1911. zelo bogata gospa, stara 48 let, po imenu Bianca d'Alessandri-Valdi-je, napravila v teh igralnicah lepo vsoto takratnih 3 milijonov frankov, kar bi bilo več kot milijarda lir v današnji valuti. Druška dama po imenu Primerose, ki ni imela svojega denarja in je bila strastna igralka ter je zelo rada igrala s tujim denarjem, je na ta način pogubila kar tri bogate moške, in sicer nekega angleškega lorda, italijanskega grofa in ruskega princa, ki so bili zaljubljeni v to lepoto, prebrisano izkoriščevalko. Pa pustimo v miru te naivne ljudi in spoznajmo še nekatere druge iz evropske elite, ki so takrat redno obiskovali Sinjo obalo. Od bivše ruske carske aristokracije so zahajali tu razni Demidovi, Galetini, Apreksini, Vlangali itd. Od strogih angleških plemičev naj omenimo:

Laughtone, Yersyje, Chesterfielde in druge. Stalna obiskovalka je bila tudi angleška kraljica Viktorija. Seveda ni manjkalo članov plemiških rodbin iz Nemčije in Avstrije kot npr. kralj in kraljica Wuertembergski, princ in princica Hohenzollern, Koburg-Gotha ter državnikov kot Bismark, Hohenzolme itd. V tistih časih so mnogi igrali in seveda tudi dosti napravili pri zeleni mizi, ruski princ Demidov, francoski bogataš André Citroen in angleški lord Salisbury.

V prejšnjih časih, so si v teh igralnicah delali veliko reklamo z gosti iz plemenitih rodbin. Danes tega ni več, dohodli so vsi tisti, ki imajo veliko denarja ter osebni tekoči račun v slavnih bankah. Prav tako se ne branjajo nikogar, ki je pripravljen pustiti kaj v njihovih blaginjah sploh; pri tem se ne sprašujejo, ali je petičen, ali ne.

Mario Magejna

Ulica v Nici. Kot vidimo, še niso avtomobili izrinili kočij

ŽENSKES SO ZBOROVALE V STRASBURGU

Nežni spol terja enakopravnost z moškimi tudi v delovnem odnosu

Ze Montesquieu je pred stoletji napisal: »Med možmi je zelo težko vprašanje, ali je bolj koristno odvzeti ženam svobodo, ali pa jim jo pustiti.«

Seveda se to vprašanje danes več ne postavlja, a se postavlja drugo, ki izvira iz želje po spopolnitvi socialnega razvoja, to je: »Kaj hočejo ženske?« Nedavno tega so se ženske zbrale na skupščini v Strasburgu in razpravljale o političnem, socialnem in državljanem položaju žensk v Evropi. In madame Jadot je v razpravi odgovorila na vprašanje takole: »Želim svobodo izbire glede tega, kako naj usmerimo svoje življenje.« Dodala je še: »Žene ne marajo biti ščitene. Če nam priznate, da smo sposobne bitja, ki lahko izbirajo glede svojega obstoja, pustite nam, da izberemo svojo kariero in svoj način življenja. Ne dajajte nam zaščite, ki se zdi nekakšen privilegij, ki pa nam škoduje pri zaposlitvi, kjer iščemo na delovnem tržišču.«

Ta odgovor jasno kaže, v kakšnem duhu je treba sprejeti spremembe, ki bodo omogočile ženskam, da bodo uživale v evropski družini enake pogoje kakor moški. Ženske ne marajo privilegijev, marveč zahtevajo spoštovanje pravic in takšno reorganizacijo družbe, ki bo izločila vsako razlikovanje med moškimi in ženskami.

Razpravo je začela s poročilom gospodične Kok in je precej podrobno nakazala sedanj položaj ter razne vrzeli. Osnovne misli njenega poročila so naslednje:

Svet se premika. Kdo bi lahko predvideval bodoče strukture sedanje družbe, ki bo doživela globoko preobrazbo? V tem razvoju imajo ženske zelo pomembno vlogo, saj predstavljajo nad polovico prebivalstva na svetu. Kako bi lahko

mislili na jutrišnjo Evropo, ne da bi mislili na njih prihodnost in na mesto, ki ga bodo v tej prihodnosti imele. Sicer so pa vedno imele ženske pomembno vlogo v politiki, književnosti in umetnosti. Kljub temu pa so v sedanji družbi moške še do večer določali ženske mesto ob ognju. Ženska je bila središče družinske celice. Zlasti na kmetih se niso ženske cele rodove oddaljile od ognjišča in od dvorišč. Šele v 19. stoletju se je začela spreminjati njihova usoda. Osvobodila so jih tradicionalnih struktur in družinskega razvoja, ki je skrčil naloge družine kot proizvodne celice. Zato so postale ženske ogromen rezervoar cenene delovne sile za novo industrijo, ki je potrebovala velike, nekvificirane delavke množice. Zaradi tega so bili potrebni zakonodajni ukrepi, da bi se napravil konec izkoriščanja žensk in otrok. Kasneje se je vloga ženske delovne sile v industriji močno razvila v času obeh svetovnih vojn. Vloga ženske v gospodarstvu in v družbenem življenju je od takrat stalno naraščala. Danes je že polovico dela delovne ženske dejansko zaposlenih. Vloga ženske v proizvodnem postopku se je nekako premaknila iz družine v družbo. Hkrati pa se je povečala tudi njena odgovornost doma zaradi naraščanja urbanizacije. Nastalo je vprašanje, ali je ženska predvsem družinska mati, »paznica ognjišča«, ali pa ima kakor moški določeno osebnost, ki se mora uveljaviti v družbi. To vprašanje je postavilo gibanje za emancipacijo žensk, ki se še nadaljuje in ki bo dosegla svoj cilj šele, ko bodo moški in ženske enako gledali na vlogo žensk.

Seveda ni treba vsega zreducirati na družinsko plat. Treba je tudi misliti na usodo samih žensk. Večina zakonodaj je sestavljena tako, da upoštevajo družino, katere glavar je moški. Zaradi tega zabreduje ženske, ki jih moški zapustijo, se od njih ločijo ali razporejujejo, ali pa ki postanejo vdove, v zelo kočljiv položaj, ki postane včasih naravnost absurd.

V deželah evropskega sveta je zaposlenih 31 odstotkov od celotnega števila vseh žensk. Kakšen pa je odnos zaposlenih žensk z zaposlitvijo moških? Predvsem si je treba tu ogledati rezultate v zvezi z zahtevno: »Za enako delo, enako plačilo.« Razni mednarodni dogovori terjajo to enakopravnost, ki je uvedena tudi v zakonodajo nekaterih držav, a dejansko stanje je drugačno. Čeprav imajo ženske enake diplome kot moški in opravljajo iste funkcije, jim ne dajejo enake plače. Prav tako obstajajo praktične diskriminacije nasproti ženski delovni sili, tam, kjer je v neposredni konkurenci z moško delovno silo. Tu gre za zelo pomembno priložnost za razne poklice, njihove kariere ter njihovega družinskega položaja v sodobni družbi. Zakaj hočejo ženske zaposlitve? Predvsem je žensk več kot moških. Za tiste, ki so same, je plačano delo življenjska nujnost. Prav tako nujno potrebujejo plačo tiste ženske, ki morajo vzdrževati stare starše, otroke ali bolne moške.

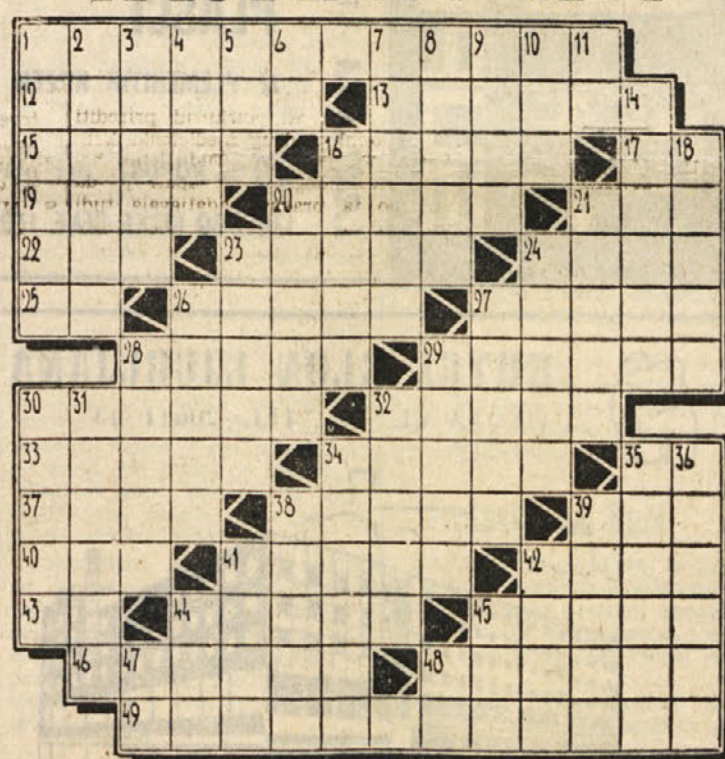
Položaj poročenih žensk je bolj zapleten. Nekatere se udeležujejo poklicne dejavnosti družinskega glavarja. Druge iščejo samostojno zaposlitev, da prispevajo k vzdrževanju družine, da nadaljujejo določeno kariero, da se rešijo družinskih služnosti, da postanejo finančno neodvisne in včasih tudi ženske ministrov. Tu vidimo, da obstaja še vedno nekaka meja med »moškimi« in »ženskimi« poklici, kar nujno dovede do diskriminacij. Tudi v sindikatih so ženske le bolj malo zastopane. Imajo pa ženske številne svoje organizacije, ki so zelo aktivne. Da je žensk manj »organiziranih«, je predvsem krivo to, da imajo na razpolago premalo časa.

sih tudi iz moralnih razlogov nasproti možu, ali pa da najdejo osebo in družinsko ravnanje. Ženske so zaposlene pravzaprav na omejenem sektorju poklicev. Določene poklice opravljajo samo ženske, tako da lahko rečemo, da obstajajo ženski poklici, ki so slabo plačani. Poklicna zaposlitev ustvarja poročnim ženam, zlasti pa materam, celo vrsto problemov. Koliko žensk mora poleg svojega domačega dela opravljati še od 40 do 50 ur dela v uradnih, trgovskih ali delavnicih, pri čemer niti ni vračunan čas za potovanje na delo in nazaj. Ženske so zaradi tega bolj pogostoma odsotne z dela, kar jim delodajalci očitajo. Pogostoma mora ženska prekiniti poklicno dejavnost pri prvem ali drugem porodu. Ko se ženska bliža 35. letu starosti, se znova zaposli, toda pri tem se mora zopet privaditi delu, kateremu se je že odvadila. Pri raznih poklicih je zelo usposabljanje in tega ženskam primanjkuje. To izvira iz miselnosti, da pač ženska reši svoja vprašanja s poroko. Zaradi tega nastaja pomanjkanje delovne sile v določenih poklicih, medtem ko je v drugih v izobilju. Morda bi se lahko našla rešitev za to v skrajšanem delovnem urniku, saj tehnični napredek to vsekakor omogoča in bo še bolj omogočal v prihodnosti.

Kar se tiče političnih pravic, so ženske močno napredovale. Samo v Švici nimajo ženske volilne pravice, ker jim je večina to s referendumom odkrila. Sicer pa je videti, da se ženske manj brigajo za politiko kot moški ter da težijo pri političnih izbirah bolj proti »desnicam«. Cerkev ima namreč večji vpliv na ženske kakor na moške. Kljub temu pa kandidirajo več žensk levčarske stranke, kar bi se zdel nekak paradoks. Opažati je tudi, da je vedno manj poslank v parlamentih, ali svetovalk v raznih krajevnih svetih. Tudi žensk ministrov je bolj malo. Tako vidimo, da obstaja še vedno nekaka meja med »moškimi« in »ženskimi« poklici, kar nujno dovede do diskriminacij. Tudi v sindikatih so ženske le bolj malo zastopane. Imajo pa ženske številne svoje organizacije, ki so zelo aktivne. Da je žensk manj »organiziranih«, je predvsem krivo to, da imajo na razpolago premalo časa.

Na skupščini so tudi razpravljali, kako naj bi rešili razna vprašanja. Sprejeli so tudi resolucijo, ki pravi, da bi morali v celoti priznati socialno vlogo materam ter da bi morali sprejeti vse ukrepe, ki bi jim omogočili poklicno dejavnost. Nadalje bi morali skrbeti za usmerjevanje deklet pri izbiri poklica, kakor tudi pri strokovnem usposabljanju starejših žensk. Izboljšati bi morali tudi zaščito ženske delovne sile, skrajšati delovni urnik in izboljšati zdravstveno oskrbo. Poleg tega bi morali uveljaviti juristični status poročenih žensk ter s tem poskrbeti sploh za razvoj položaja ženske v družbi.

KRIŽANKA

gralec (Cary), 24. najbolj razširjena kemična prvina, 26. stanje zamaknenosti spiritističnega medija, 27. slovenski geograf (Anton), 28. tlačensko delo, 29. razum, um, 30. izumrlorjaški slon, 31. otok v Egejskem morju, 32. besedilo, berilo, 34. način japonske samooobrambe, 35. sibirski kuna z dragoceninim krznom, 36. položaj, status, 38. jugoslovanski narodni heroj s partizanskim imenom Lolo, 30. podzemni de rastline, 41. sladkovodna riba, 42. ostruška na klasu, 44. nog sonca pri starih Egipčanih (da, ša oblika), 54. dol-

NAVPIČNO: 1. slovenski prosvetilec, janzeist (Jurij), 2. gorsko zemljepisno ime, 3. junak, 4. gora s številnimi samostani na polotoku Halkidiki, 5. ameriško moško ime, 6. nedeljsko soglasnika, 7. pravilnik, uredba, 8. plemiški naslov, 9. odstop, 10. mlada beograjska filmska igralka (Eva, »ljubezenski primer«), 11. avtomobilski označnik Grčije, 12. skupno ime za kisekasto južno sadje, 16. poskočen slovenski ples, 18. čep, zamašek, 20. ime filmskega tekača Nurmija, 21. poljedelsko orodje za ravnanje zoranje zemlje, 23. popularni ameriški filmski i-

gorepa okrasna ptisa, 47. kemični znak za radon, 48. kemični znak za molibden.

RESITEV PREJSNJE KRIŽANKA

VODORAVNO: 1. lokvanj, 8. folium, 14. aplanat, 15. Apari, 16. statik, 17. pra, 18. AK, 19. kanat, 20. pust, 21. ZDA in 23. Gana, 24. Saud, 25. trajekt, 29. Mario, 30. agent, 31. livek, 32. minas, 33. Pariz, 34. Conan, 35. kolon, 37. Anet, 38. kolo, 39. as, 41. sir, 42. past, 43. Tomske, 44. TT, 47. list, 48. Kolima, 49. Robert, 51. karakal, 52. Oradea, 53. krivina.

MINILO JE VEČ MESECEV. NEKO NOČ JE ČIAVA ZAGLEDAL MED DREVJEM ČUDNO SVETLOBO.

NA ČIAVINO RENČANJE SE JE POJAVIL IZ BRLOGA PES.

NEKAJ ČASA STA RENČE STREMELA DRUG V DRUGAČA.

ČIAVA SE JE PRVI OPOČIL.

KURUPURI! GOZDNI DUH! BELI PANTER!

ALUVAH! NIMA ZOB, PA Vendar GRIZE!

KO JE DVONOGA ŽIVAL OPIŠLA BRLOČ, SE JE SPILIZ BLIŽJE, DA RAZIŠČE MALO MIGOTAJOČE SONCE.

HOROSKOP

Veljaven od 28. januarja do 3. februarja

OVEN (od 21. 3. do 20. 4.) V ljubezenskih zadevah boste imeli lepe uspehe, to da boste morali ne koliko tvegati, da pridete do cilja. Ne bodite preveč naivni. Na delu boste zadovoljni z doseženimi rezultati. Kar se tiče zdravja, imate precej možnosti, da se okrepite. Molk nikoli ne škoduje.

BIK (od 21. 4. do 20. 5.) V čustvenih zadevah bo teden čudovit. Vse tisto, kar ste si skušali pričarati z domišljijo, bo postalo resničnost. Prejeli boste neko zelo prijetno vabilo. Na delu ne boste zadovoljni, kar vas bo še spodbudilo za bolj aktivno dejavnost. Pazite se pred prepihom. Bodite opretni.

DVOJČKA (od 21. 5. do 20. 6.) V začetku tedna se boste čutili zelo same in boste zato nekoliko obupani. Toda imeli boste prijeten obisk, pri čemer pride do izraza nežnost osebe, ki vas ima rada. Na delu boste s pomočjo prijateljev pomnožili svoje možnosti. Ne pijte!

RAK (od 21. 6. do 22. 7.) V čustvenih zadevah mislite še nadalje kakor prej. Pričakovati ni nobenih sprememb. Čakajte na odgovor. Na delu bodo dobri rezultati, če boste do kazali zvestobo in se ravnali po dobrih nasvetih. Izogibajte se vlagi. Pazite se pred tek meci.

LEV (od 23. 7. do 22. 8.) Teden bo prikrival prijetna iznenađenja. Sprejmite novi položaj z mirno dušo. Mnogokrat ni vredno, da se človek razburja zaradi osebe, ki mu ne kažejo razumevanja. Na delu so dobri obeti. Če hočete ostati zdravi in krepki, začnite telovaditi. Odločnost je vedno koristna.

DEVICA (od 23. 8. do 22. 9.) Negotovost in dvomi vam bodo pokvarili duševni mir. Bodite bolj zadržani, iskreni, in vse se bo vrnilo v stari tir. Na delu se bo nekaj popravilo. Treba je, da si očistite letra in vegetativni sistem. Potrebni ste malo več optimizma.

TEHTNICA (od 23. 9. do 22. 10.) V čustvenih zadevah boste zelo srečni, saj vam bo neko čudovito bitje podarilo srečo. Morate pa tudi vi vračati to iskreno in toplo čustvo. Na delu boste uredili bolj svoj položaj in upi bodo bolj stvarni. Zdravje bo zadovoljivo. Prenašajte svojo bolečino molče.

SKORPION (od 23. 10. do 21. 11.) Kar se ljubezenskih zadev tiče, boste malo preveč raztreseni. To bo škodovalo vašemu čustvenemu življenju. Na delu vam utegne pokvariti neko kesanje. Predvsem bodite budni, pa boste premagali vse ovire. Zdravje bo še kar dobro.

STRELEC (od 22. 11. do 21. 12.) Če boste v ljubezenskih zadevah sprejeli neki sklep, utegnete zgubiti svoje duševni mir. Na delu morate pohiteti, da boste med prvimi. Jetrta so nekoliko zamašena, zato bi bilo prav, da bi jih očistili s tem, da boste jedli cikorkijo.

KOZOROG (od 22. 12. do 20. 1.) Kar se ljubezenskih zadev tiče, ste lahko mirni in lahko spite brez strahu. Po vsod vas obkroža ljubezen. Spoznali boste tudi neko zelo vpludno osebo. Delo bo redno potekalo. Priporočamo vam masirane noge in hrta. Ne bodite tako jedki.

VODNAR (od 21. 1. do 19. 2.) V ljubezenskih zadevah se boste morali spopasti s tekmeci, a v boju boste končno zmagali. Seveda se morate spomniti Virgilevega reka, da pomaga sreča pogumom. Na delu vas bodo celo iskali. Potrebno je mnogo diplomacije za sklenitev ugodne kupčije. Vzemite poživilo za sro.

RIBI (od 20. 2. do 20. 3.) V zakonu se vam bo zopet obudila čustvenost. Marsikdo bo imel zmešek, ki ga bo osrečilo. Tudi pisno ni izključeno. Izberite boljše zaposlitev, ki bo na bolj trdnih nogah. Ne trošite energij, marveč se pazite. Potujte, toda dobro si izberite družbo.

BELI PANTER

